

Mahjas Weefis

Nr. 34.

Rigā, 25. augustā 1910. g.

55. gada gahjums.

Kritika? *)

A. Deglawa.

Man ir nesaprotama J. Kuratera kritikas šķirošana „awischneeziflā” un „mahflā” kritikā. Pirmā pehž wina ir ta fliktā, tapehž ka winam nepatīkama, otrā laba, tadehž ka loti patīkama. Zitas starpības tur ne- redsu. Us kahda pamata A. stahda pretim awischneeziflāi kritikai mahflā kritiku un tadehž tas wehļas awischneeziflā kritiku gluschi waj isskausi? Nebuhtu mums awischneeziflā kritikas, mums nebuhtu nekahdas kritikas, jo kritikas wifas gandrihš beš isnehmuma parahdas laikrakstos un šurnalos. Tām, kuras parahdas sewiškās brochurās ari ne tuwu naw tās nošimes, tadehž ka tās nezif neiplates publikā. Awifes seko, — wismaš wina peenahkums ir felot wifam, til sinatnei, kā mahflāi un politikai. Zif winaš felki, waj pamatigi, apsinigi un neapsinigi tam seko, ta ir atkal zita leeta un wifas awischneeziflās kritikas te nebuhs mehrojamas ar weenu mehru. Bet tadehž wehļ newar nosodit un atmešt awischneeziflā kritiku kā tahdu. Jo ar tahdu pat teešbu jau waretu nosodit un atmešt mahflā un literaturu kā tahdu, jo netruhtsi tatschu ari te putrotaju un eedomigu nelgu.

Gan kritiku pehž saweem elementeem war šķirot sinatniskā un „mahflā” kritikā. Til weena kā otra tās war buht awischneeziflā, bet pirmejā ir pahrswarā objektīwais elements, otrā subjektīwais. Sinatnē, kā sinams, fatti un atteezibas starp wineem wiseem weenadi un kas to grib kritiset, tam wajaga winus pasiht. Sinatniski arodneeziflā darbu spēhž apspreešt tikai tas, kas saprot šcho arodu. Te newar leetas nostahdit us galwas, bet ir jaturas pehž zeeschi doteem likumeem. Zihnas un domu starpības noteek tikai tur, kur ronās jaunās atsinās, bet atkal tikai us stingri sinatnisteem objektīweem pamateem,

jo eedomatam un šafantasetam te naw weetas un tas ari ilgi newar turetees. Zitadi tas ir ar mahflā kritiku, kur pahrswarā subjektīwais elements, kā mehš us leetu štatamees un ko mehš pret to juhtam. Saprotams, ka ari te lihds sinamam mehram war buht objektīwitate, jo ir tatschu jaewehro fatti un mahflāi jau sawi sinatniski pamata elementi, kuri wiseem weenadi. Pseemehram weenadas ir matematisķas linijas, gaismas likumi; ari dsejai jaewehro gramatisķas un ortografijas likumi, kas tatschu wiseem weenadi. Ir pat sawi estetikas pamata likumi, pee kureem gan neturas it wifas strahwas weenadi, tomehr wairaf waj masaf tee jazeena. Bet neraugot us wifu to, šhini wahjā objektīwā rahmi, kritika subjektīwitatei paleek pahrat plasķs darbības aplōks, tas rihķojas tāpat un tam teešba rihķotees tāpat kā mahflāneekam un dsejneekam sawā darbā. Tāpat kā dsejneeks par weenu un to paschu parahdibu war isteiktees weenadi un otradi, tāpat ari kritikis par weenu dsejas un mahflā darbu war issazitees weenadi un otradi. It pehž tam, zif tas wina waldfina waj atgruhsch, ir tam simpatisks un nesimpatisks. Un te nu ir tā, ka weenam patihļ mahte, otram meita. Daschreis grubti issklaidrojams, kamdehļ weenam tas dsejas darbs patihļ un otram tas nepatihļ, tāpat tadehļ weenam ta persona patihļ un otra nepatihļ. Un tomehr šchahda simpatija, waj antipatija, zif subjektīwa un objektīwi nepamatojama ta nebuhtu, ir tomehr pateesfa, ja ta pateescham ir ihsta un skaidra sawā subjektīwā elementā, t. i. zilweks resp. kritikis pateescham tā domā un juht, kā winsch issalas. Schahda kritika war pat buht leela un skaišta, zif leels un skaišts ir ari daschs labs mahflā darbs. Bet ja ta ir neihsta un wiltota, t. i. ja kritikis pateescham tā nemas nejuht un nedomā, kā isteijas,

*) Stat. J. Kuratera „Awischneeziflā kritika” („Mahjas Weefa” Nr. 19. lihds 22.)

bet dara to uf eepreekscheju noruu kahdu weikalisku aprehinu deht, glaimo, lischke, waj patà pateefiba tà nema nejusdams, tad tahda kritika ir sema, nejauka un reebiga. Te nekriht swarà ari tas, ja kritiki ir waldfinats no pascha dsejneeka perfonas un zeena to waj ari eenihst, un tadeht zeena waj eenihst wina dseju. Tas ir pilnigi un dabigi saprotami, ka tas, kas zeenis dseju, zeenis ari winas raditaju, waj atkal otradi, ja zeenis rakstneeku, tad zeenis wina dseju. Un tapat ja winam rakstneeks buhs nesimpatists, tam ari buhs nesimpatista wina dseja, un otradi.

Taisni nu muhsu laikrastu slejās pahrswarà ta kritikas schkira, furu Akuraters dehwe par „mahklas“ kritiku, bet es wina apshmeju par juhtu kritiku. Rà jau aisrahbits, tad naw noleedsama winai teefiba uf ekfistenzi, bet wina pee mums, latweescheem, teel kultiweta lihds pahrmehribai, kamehr pirmejas schkiras kritikas, leetischkas arodneezistkas kritikas mums tikpat tà truhst. Par sinatnistkeem isde wumeem, it sewischki par filosofiskeem sinatnistkeem raksteem mehš reti fastapfim kahdas leetischkas rindinas, bet tiklihds kahds isdewis kahdu dsejotu krahjumu, tad tahda apluhstoschanai teel seedoti wefeli fetetoni. Schos dsejotus tad waj nu zel waj atkal „brahke“, waj atkal weens laikrastis zel, otrs brahke, if pehz tam, tà nu fursch kritiki juht, waj leekas juhtam. Nereti tos „brahke“ waj zel ari pehz politiskeem usstateem, tà to Akuraters itin pareisi aisrahda, bet tas naw wehl tas kaunakais, jo ikweena politiska laikrastu peenahkums ir aistahwet sawa wirseena intereses un isteikt par ikkatru apspreeschamu dsejas waj mahklas darbu to, kas no schi wirseena stahwokla satams. Lai ziti sata pretejo; usstatu nostaidroschanas nekad newar buht par kaunu un lastaju publika ari naw tik naiwa un mukke, ka tai warès it wisu eestahst. Ta sin, tas ir tahds un tahds laikrastis un tas par scho mahklas darbu waj literarisku raschojumu war fazit to un to; maldinashana, un pee tam wehl newehlama maldinashana, war notikt tikai tad, ja laikrastis pareisi neusswer sawu stahwokli un eeteiz leetas, to tas newar eeteikt un atraida, to tas newar atraidit. Schahdas laikrastu newehribas deht ir notizis tas, ka peemehram sozjaldemokratisku usstatu peekriteji ir sajuhminati par darbeem, kas preteji winu interesem. Ja mehš usstahjamees par tahdu usstatu brihwibu, ka ikweenam rakstneekam ir teefiba nolikt atklah-tibas preekschà sawus eestatus un rakst it tà tas atshst par pareisu, tad tahda pat teefiba jabod kritikin un lastajam, to atraidit waj peenemt. Rà tad mehš ziteem waram usspeest domat muhsu usstatus un tos pat wehl peespeest muhs flawet? Kas ta buhtu par mahklas un usstatu brihwibu? Ir tatschu elementi, kuri naw saweenojami un tikpat tà uhdens dsehstis uguni, tà ari wehsturiska materialisma usstata kritiki nezeetis defadentiskas juhsmelibas. Akuraters schelhojas stary zitu par to, ka pehdejee eenehmuschki tik stingru stahwokli pret tà sawuzamo defadenzi. Es domaju, mums eemeelis fuhrotees, ka tas noteek wehl par mas.

Ari Akuratera kritika ir tahda juhtu kritika, bef mehra subjektiva un netaisna, tà tas redsams wina us-

brukumà manai „Poesijai un profai“, furu pehz winas objektiva elementa autors negrib saprast, waj nespehi saprast. Tapat wina usbrukumì Jansonam, Jantawam un ziteem. Es te nu neredsu par wajadfigu usstahtees wineem par aistahwi, jo esmu pahrlleezinats, ka wini paschi pratis atbildet, ja tee atradis to par wajadfigu un Akuratera isajzinajumu par atbildes zeenigu. Newaru tikai paeet garam dascheem kuriosumeem. Akuraters peemehram klaji paleelas, ka winsch un defadenti ir leelaki rewoluzionari, nekà Jansons. Es domaju, ka muhsu laikos neweens nefodits newar leelitees ar to, ka winsch ir rewoluzionars, ja winsch tahds pateescham ir. Es domaju, ka Akuraters pats sew netiz. Ja kahds ir sehdejis zentralè, tad tam wehl nebuht newajaga buht rewoluzionaram, to peerahda J. Akuratera kumpans, tagadejais „Rigas Awises“ dsejneeks Jekabsonu Karlis. Tapat naw wisai godigs Akuratera apgalwojums, ka Jansons un ziti sozjaldemokratu wadoni ahrsemes ar strahdneeku naudu wedot isschkehrdigu dschwì. Esmu pahrlleezinats, ka tas, to Akuraters te isfata, naw pat wina subjektiva pahrlleeziba. Fatts ir tas, ka tik Jansons un wehl daschs labs zits ir isbaudijis kailo truhkumu dauds wairak, nekà J. Akuraters, un to wehl tagad bauda. Tas ir melnsimtneezistkas pilsonu preses panehmeens, tos atklahribas darbneekus, kuri atronas pa kreist, ja tee naw pfunduri un nebahschas fa-beedribai wirsu pumpejami un ubagodami, isfleegt par kahdeem bagatneekem un isschkehrdigas dschwes peekopejeem. Scho panehmeenu peesawinajees ari J. Akuraters. Lai spreesch paschi lastaji — waru fazit tikai to: man tahdas rakstura ihpachibas nepatih!

Tahlat Akuraters peewesdams peemehrus no Lihgotna un Antona dsejas nostahda tà, itka wehsturiska materialisma peekriteji scho dseju wispahrigi aistahwetu un eeteiktu. Winam pagahjis garam neewehrots, ka tee jau sen pirms wina ast noteefati, pirmais par sawu diwkošbu, otrais par saweem defadentiskeem panehmeeneem. Antonam jau deesgan beeschi aisrahbits, ka, lai gan tas apkaro defadentus, tas wineem loti turu rada. Akuraters sawà kritika tà tad zihnas pret to eedomatu. Ari tas ir beeschi usfwehrtis, ka tee sawuzamee „defadentistee“ rakstneeki naw nemas pateefiba defadenti, t. i. sawà personigà dschwè naw tiktaht iswirtuschki tà schis wahrds apshme, bet tikai kehmojas pakal defadentiskeem paraugeem ahrsemes. Latweeschu tauta naw wehl tik tahdu iswirtuse, ka ta is sawa klehpja waretu radit schahdus lozekkus. Muhsu defadenti tadeht wehl jo wairak smejami un noschelojami, tadeht ta naw ihst.

Pats tas nedibinatakais Akuratera rakstà ir wina kara gahjeens pret wehsturiska materialisma prinzipu un wina peekritejeem, kuri buhtu usstahjuschees par dsejneeku (Akuratera un wina beedru) komandetajeem un apspreedejeem. Neweenam nenahk prahta Akurateru komandet waj apspeest, bet neweenam nenahk prahta ari winu zildinat, peeluhgt un winu propagandet. Akuraters newar saprast, ka, ja winam teefiba domat un just tà, ziteem tahda pat teefiba domat zitadi un west saskana

fawas juhtas ar faweem usstateem. S. Akuraters tiz pahr-dabistam waram un brihnumeem, tad ziteem ir tahda pat teeſiba uſ pahrleezibu, ka pafaulē nefas nenoteef patwarigi ahrpus zehlonibas likuma, ar ziteem wahrdeem, ka katrai parahdibai ir faws dabifks zehlonis waj zehloni. Ja Akuraters noflihgſt ſpiritifmā un miſtizifmā, winam zilweka dwehſele ir kaut kas pahr-dabifks un neisprotams, tad ziteem tahda pat teeſiba mehginat ſcho dwehſeli ſaprast, ſefot winas ſakareem ar materiju un pehtit tos likumus, pehz kureem darbojas winas parahdibas, ka ta ir tāpat dafa no dabas organizajias. Un ja Akuraters nemas ſew teeſibu bruhwet kahdas miſterijas un apgalwot, ka nahtotnes dseja ſapluhdifſhotweenāleelāmiſterijā, tad tatschu ziteem tahda pat teeſiba ſazit: noſt ar peſtekeem un ſmirdoſcho garu ſmaku, piki un ſehweli, dsejai wajaga noſtahtees uſ dabifkeem pamateem, buht dſitai un ſkaidrai tā uhdens dſihlei un ſwaigai tā puku ſmarſchail. Dsejanedrihſtaptumſchotprahthus un apmukſotgarus, zilweka „pſche“ naw neſahds raganu kehkis un ſchwarzkinſtlera burwju lambaris, bet ir dabas parahdiba, kas padota likumifkai zehlonibai. Un ja dekadenteem ir teeſiba par parahdibam prahtojot piht neſaprotamus teikumus un iſliktees, ka tee buhtu koti dſiki un gudri, tad jau materialifteem tahda pat teeſiba ar aſu analifi ſchos tumſchos domu pineklus iſahrdit, peerahdit ſcho murgojumu ſeklibu un gara tumſibu. Kas domu un uſſtatu brihwibu praſa un aiſſtahw, tas par to nedrihſt uſtrauktees. Un atfal ir teeſiba itweenam propagandēt un intereſetees par tahdu mahkſlas reſp. dsejas darbu, kas ſakriht ar wina uſſateem un pretejo tāpat atraidit.

Par Akurateru peemehram agraf koti intereſejās wehſturifkā materialifma peekriteji. Un tam pateizotees tas ſawā laikā eeguwa leelaku noſihmi atklatiba, nekā tas bija ſamehrā ar wina ſpehjam un dahwanam. Sawā laikā, kad ſtrahdaju „Deenas Lapas“ redakzijā un Akuraters tur neſa ſawus tulkojumus un originalas ſkizites, par winu koti ſajuhſminajās Wilis Dermanis. Tas winu wehl ne-maſ nepaſina un man jautaja: „Kas ſchis Akuraters ir tahds?! Tam dauds ſwaiguma, no wina mehſ waram ko ſagaidit.“ Dermanis zereja, ka te atradis wehſturifka materialifma reſp. ſabeedrifklas idejas dsejneeku. Winſch eepaſinās ar to perſonigi un abi aiſbrauza uſ Maſlawu ſtudēt un D. neſlehpā ſawu noluhfu, ka winſch zenſchas uſ to, lai A. audſinatos ſabeedrifkā garā. To winam nemaſ newar par ſaunu nemt, tā ari to, ka proletareeſchi toreis bija koti ſajuhſminati par Akurateru un wina dseju. Bet pehz tam, kad A. ſawu kurſu groſija un reakzijai uſ-nahſot domaja peenahkufſchu ihſto brihdi lai atgreestu „publim“ un wina „wehdera intereſem“ muguru un apſpautu to, ko agraf bija apleezinajis par ſwehtu, tad winſch ari newar un nedrihſt wairs praſit ſchi puhta ſim-patijas. Ir itin dabigi ſaprotams, ka ſchis „publis“ no wina tad nowehrſchas, uſ ko winam pilnigi teeſiba.

Un ja Akuraters wairs newar eeſt par markſſmu un wina garā raſhot, tad tatschu ir zilweki, kas no wina teef ſilditi un kureem ir eekſheja wajadſiba ſchini garā ſlandinat

ſawu dsejas tokli waj radit mahkſlas darbus. To tatschu beſ tam wehl Markſs leels genials gars, ko nenoleeds wina prinzipielee pretineeki un ſchis apſtahkſis ari wehl no ſawas puſes ſaiſta dsejneekus, kas pehz ſawas dabas ſwaigi un nemahkſloti. Tadeht lai itweenam teeſiba rihtotees pehz ſawas eekſhejas wajadſibas. Pee tam Akuratera rakſis un wiſa wina rihtiba ir ta labakā leeziba, ka markſſmam ir taiſniba, kad ari winſch to neapſinas. A. praſa. lai rakſneekem dod teeſibu netrauzeti ſtrahdat pehz ſawas pahrleezibas, ar ziteem wahrdeem, lai teem kauj laiſt klajā rakſtus un grahmatas, kahdas tee grib. Bet kas to winam leeds? Tikai iſrahdas, ka A. nebuht negrib apmeerinates „muhrapukites“ lomā, rakſtit tikai ſawus dsejokus un grahmatas, lai winas laſa, kas grib un pehrk, kas grib. Winſch melē ſaweem raſchojumeem tirgu, pubhejas ar wiſeem ſpehteem wehrſt uſ ſewi publikas uſmanibu un to no ziteem rakſneekem nowehrſt. Winſch neapmeerinas ar to ween. ko iſſajijis ſawos tā ſaujamos „mahkſlas darbos“, lai tee tad runā uſ zilweku ſrdim, bet ſneeds wehl ſewiſchkus komentarus par ſaweem mahkſlas motiweem, dſen, tā ſafot, tahdu koti patigu un koti uſbah-figu mahkſlas politiku.

Es tikai atgahdaſchu 1906. gadā 7. auguſtā iſlaiſto „manifeſtu“, kas nodrukats tani paſchā gadā iſnahkufſchās „Dſelmes“ 5. burtnizā. Schim dokumentam eet lihdi bilde, kur nogihmejuſchees Karlis Strahls, S. Akuraters, Karlis Kruhja, Karlis Skalbe, S. Jaunſudrabiaſch, Jakobſonu Karlis, Sengaleeſchu Wiruta, A. Baltpurwinſch un Ed. Bahlits. Schee aſtoni wihi un dewitā ſewa nu uſſtahjās, ka weenigee mahkſlas un rakſneezibas repreſentetaji itkā latweeſcheem wairs nebuhtu pahr wineem wairs dsejneeku un mahkſleneeku. Naw ſchini augſtā „olimpifkā ſabeedribā“ pat peelaiſta Aſpaſija un Mainis. Wajaga gan buht jauki tahdu leelu garu ſabeedribā! Bet eepaſinees ar minetā manifeſta ſaturu, eſmu no ſrds lihgmis, ka neeſmu wina widū.

Utronam peemehram ſchahdu brameſchanos wahrdeem.. „Publis wehl neilgojas pehz dwehſeles atſwa-binaſchanaſ no ilgā tumſibas ſloga, winſch wehl wiſu notakē no ta ſtahwokta waj tas ir derigs waj nederigs. Pirmā, wiſſwehtakā weetā wehl ſtahw iſdeeniſhti nepeezeeſchamas wajadſibas: ehdeens, apgehrbs, dſihwoklis. Publis wehl lihdiſinas aſleem, kas eet ſawu zelu roſam taufidami un ir laimigs, ja nenokliſti no paſiſtameem, weegli ſatauſtameem preekſchmeteem, kas dſihwo un miſt un nekad neſin, ka ir ari ſwaigſchnotas debefis un ſeedoſcha ſeme (?) Winam ir tikai diwi jehdſeeni: derigs un nederigs“... Un tā wiſzaur ſchini olimpeeſchu manifeſtā itkā ſarkans pawedeens wellas zauri uſbrukums leetderibai reſp. derigumam. Kadeht? Luht, leetderiba katrai ſchkirai ſawada, jo ſchkiru intereſes ir pretejas. „Kas burſchuaſtjai nepeezeeſchams,“ olimpeeſchi ſchehlojas, „tas ſozialdemokrateem nahwekſis, un otradi. Paſihdami tikai derigo un nederigo wini grib, lai mahkſleneeki ſtrahdā winu labā, lai tee iſleeto ſawu ſwehtako winu paſaules aiſſtahweſchanaſ... Un mahkſleneekam, ja tas gribot dſihwot,

kà jau wiß prahtigi zilweßi to dara, — japadodas. Winam tad katru deenu smalki jausmana, par zit fabeedrifkais waj moralifkais wehja rahditajs pagreesees us weenu waj otrupußi, lai finatu kahda fatura rakstit nahlofcho dfejoli, kahdu tematu nemt stahstam, dramai waj glesnai (Loti jauka atfihfchanàs!) No weenas awifes muhs dßina projam, ka mehß esot reatziõnari, otra awife lamajàs, ka mehß esot rewoluzionari"... Olimpeeschi to ilgat wairs newar zeest. Tee negrib wairs kufet un apmeerinatees ar tam lomam, kahdàs tos grib eespeest wißadaß fchõiras un grupas. Tee grib noftahtees pahy wißam fchõiram un grupam, it neapfinigi noftahdamees us leetderibas prinzipa no fawastahwoßka, jo ja teem tas isdodas, tad ir zeriba eeguhyt faweem darbeem wißwairaf peekriteju resp. nonehmeju. Bet tad nu wajaga tahdus loßungus, kas neka neifteiz waj ari isteiz wißeem jau finamas loti plaschas zilwezigas pateeßbas. Tad ir jazet preekfchã mistifkee dwehfeles noflehpumi, tad jallabina tufchi wahrði par mahßflu un fkaistuma religiju, tad jawehlas, lai wiß faplußtu weenã leelã wißpahrejã misterijã. So kad ar tahdam misterijam isdotos apmulkot kauschu prahtus, ka tee kã fchõiras wairs neprastu isschõirt fawas interesees un wajaßßbas, tad rakstneeki, rakstidami weenai fchõirai peemehroti, nefadurtoß ar otras fchõiras oposiziju un tas preekfch wineem pascheem buhs loti opurtuni, it fewifchki pee mums, kur mußfu masã tautina jau tà fawus rakstneekus nespehj peenahzigi atalgot un wehl masaf to eespehj katra atfewifchka fchõira par fewi. Akuraters, kufsch ismehginajees wißadi, to fin it labi.

Tã tad fchi olimpifkas flawas wairofchana stahw loti tuwã fakarã ar maifes jautajumu, jo rakstneekam wajaga flawas tadehß, ka winam bes flawas naw waises. Mußfu tagadejã kapitalistifkas raschofchanas eekahrã tas nu zitadi naw eespehjams, fche ihweenam raschotajam jamelle fewtirgus, fche isschõirofcha loma peekriht konkurenzei. Bet wißuntumainatais no wißeem tirgeem ir grahmatu tirgus, jo kã pee leelãm tautam redsam, tad weens rakstneeks ahtri ween kufßt par miljonaru, bet otrs kaujas ar nabadßibu. Pee mums latweescheem tas wiß noteek masakã apmehrà, starpiba gan naw til leela, bet tomehr ir. Un tadehß ari pee mums rakstneeki un dfejneeki ne til ween „kã dsejo, isteiz to, kas winam jaißfaka, weenalga, waj winus wainago waj nolahd,“ bet neatlaidigi strahdã us to, lai winus wainago, ar wißeem lihdselkeem ruhpejas, ka winu flawa augtu un winu konturenti masinatos, jo flawa nu reiß ir tas loterijas numurs, us kuras teem war krist nodroschinata materiala ekßistenze, par kahdu mußfu rakstneeki wehl newar runat.

Bet waj tadehß, raugotees no wißpahribas stahwoßka, buhtu leetderigi isdseht wißas fchõiru starpibas un ismantotas fchõiras fift ar allibu? Waj tas isdofees issalufcheem rakstneekem un waj wini no schis tumßbas grib paehß? Waram drofchi fazit, ka wineem tas neisdofees,

wineem janem leetas tà, kã winas ir, jo ta pasauße nu naw rabita taifni preekfch winu snahßifchaweene. Jau tahda wehleschanàs ween ir nezeeniga, lai ari winu tehrptu zit newainigas, stanigas frases par „mußschigo mahßflu“. Rakstneeks, kufsch wehlas west atpakaf jau isschõirtas un noßkaidrotas leetas, ir ne til ween kã leekehdis, bet ari kaitigs leekehdis.

Ir wehl weens kompaß, kas rahda kur turetees schini dßihwes pretrunu juhã, kas rahda rakstneekam un mahßfleekam zeku us preekfchu. Tas ir wißpahribas interesees, wiß, kas wed us atihßtibu un plaußfchanu. Attihßtiba, pazelschanàs us augfchu labakã stahwoßki, luhß, tas ir tas mußschigais likums, kuras mehß nespehjiam pretotees. Sa mahßfla kawè scho attihßtibu, waj strahdã winai pretim, tad ta naw mahßfla, kura peeluhßsama, ta naw tad un newar ari buht nefahda mußschiga fkaistuma religija, jo wina newelß zilwezi us augfchu bet nowelß to lejã. Kas nu atteezas us to no Akuratera pulgote wehsturifko materialifmu un markifmu resp. fabeedrifko ideju, tad if weens, kam ir dßifaks stateens, nopratis, ka ta neatteezas til ween kã us strahdneeku fchõiras materialo praßbu apmeerinafchanu, bet ta ir wißpahy zilwezißki kulturela kufßtiba, kas wed fabeedribu resp. wißu zilwezi us jaunuu attihßtibas posmu, us kulturenas un ziwilifazijas lihmeni, no kura mums atwehrfees pawifam jaunus wehl nebijufchas isredses. Bet eekams zeturtàs schiras usstahditàs praßbas naw ispiditas, schis attihßtibas posms naw fafneedsams, un schis zekfch, pa kuru schis mehrkis fafneedsams, ir iskopta un attihßtita fchõiras apßina. So weenigi ta zeturto fchõiru weeno no fßhteem bespehjigeem indiwideem par waras faktoru, kuras eespehjams eebihdit zilwezes wehsturi jaunàs fleedes. Zilwezes faskaldifchanàs fchõirãs un kastès loti kaitiga winas nahkotnei, schij fskaldifchanai jamitejas reißi un lihds ar to jabeidsas stahwoßkim, ka katrai fchõirai ir fawamorale un fawataifniba. Bet kahda starpiba stary daschadeem rakstneekem! Tee, kurei noleeds fchõiru fskaldifchanos un pretrunas, ar wißeem spehkeem tàs noslehy, lai schis fskaldifchanàs un pretrunas palittu mußschigi, jo tee wehlas, lai fchõiru starpibas palittu joprojam. Turpretim tee, kurei fchõiru apßinu attihßta, to dara tadehß, ka atfihßt to par lihdselli atgelt reiß it wißas fchõiru starpibas un pretestibas, lai titlabzilwezes moralifkãs, teefifkãs un ari faimneezifkãs wehrtibãs panahßtu islihdsinafchanos un weenibu. Kas scho mehrki ifraudßjufchees par fawu dßihwes usdewumu, kuru firds preekfch ta putßt un mehle raifas, nodod schis idejas kalpibã fawas dahwanas un mahßfleeneezifkas spehjas, protams, tila inepespeesti — tee naw kalpi un wehrgi, bet ziwilifazijas barweßchi, tee naw fawu mußfchu welti dßihwojufchi. So tas ir daudß wairaf nefa defadentu murgu un misterijas.

Rigas Latweeschu Beedribas Sinibu Komissijas wafaras šapulzes.

IX.

Nawa garaku debatu ari par atstahstīto S. Budula preekschlašijumu. Budula raksta teeschš mehrkis rahdas buht, aplarot pornografiju resp. pornografistō literaturu. Schehl tomehr, ka referents neapmeerinas ar to ween, bet greeščas sem šchis maskas ari pret sinatni un mahkslu, kà tahdu. Kà redsejam, pehz wina domam kaitigs ne jau iswirtuschās fantastijas auglis ween, bet ari pat tihri sinatniski raksti, kas šaprotami waj weenigi medikeem. Pehz referenta eeskateem nedrihkt pat isludināt uš wišām tahdām iswirtibam atteezoshos anketas panahkumus. Tas, luhk, warot kaitet p f i c h o p a t e e m. Tà tad pšchopatu deht, zaur kureem mehš galu galà tatschu saudejam wišai maš, jazeesch droschi ween waj wišas pahrejās zilwezes interesem. Ir nenoleedsama pateesiba, ka taisni tās paščas flimibas, kuras referents bihstas deenas gaismā zelt, sem segas war attihstitees wehl daudš plaschalos apmehros. Newar jau pret kaunumu karot, ta nepasinis. Wislabaki preekschlaštaja eeskatus raksturo wina spreedums par Poruka „Pehrku swejneeku“ un jaunawu, kas aishrahwufēs no kahdas lugas warona. Isnahk, ka fewischki bihstama tahda literatura, kura dara eespaidu uš laštaju un fewischki uš behrna dwehsefi. Debatēs scheem preekschlaštaja eeskateem peekriht ari kahds skolotajs W i n t s c h s. Pehz Wintscha eeskateem ari tahdi tik wišai wehrtigi literariski darbi, kà Neikena „Bahris“ un Sauleescha „Kakens“ esot jaunibai un jo fewischki behrneem p e e d a u s i g i. Wintsch, luhk, esot to ismehginajis pee saweem behrneem. Nunajis par scheem raschojumeem ari skolotaju beedribas kursos, bet tur tee skolotaji neweens uš wina neklausijuschees. — Seiferts peebilst, ka gan ari nelabu sadshwes bilschu atklahšchanai esot audsinahšanā leela nosihme: tās šazetot reebjumu un šchaušmas. Tit sinat nu gan ar' wajagot, kà šchis „bildes“ pašneedsot.

Par muhsu deenas laikraksteem referē „jurists un literats“, swehrinats adwofats W. Teikmanis. Teikmanim, masas šaujinas klaustaju kahrtbuhtnē katedri stahjotees, jau ta pašcha masumina sejas redsam — pret winu peedodoschi mihki wehrstus smaidus. Itweens jau eepreeksch sina, ko šchis „Rigas Awises“ lihdsidewejs par muhsu deenas laikraksteem spreedis. Un nahk nu Teikmanis klajā ar sawu šchahda šatura referatu:

„Pehrna gada wafaras šapulzes par deenas laikraksteem sinodams, es slehdsu scho sawu šinajumu ar stipru zeribu, kà šcha gada šinotajs par muhsu tautas leetam deenas laikrakstos warēs rahdit gaischu glesnu par swehtibu muhsu tautai. Tà runadams es gan nedomaju, ka tagad man peenahksees par laikraksteem šchai pašchā weetā nodot sawas šinas un ka šchās šinas deemschehl nedaudš ween warēs atschkirtees no pehrnajām.

„Peektā gada“ ahrejās dshiwes jutas, protams, ir atstahjuschas jo dšiku eespaidu ari uš lauschu šcha brihscha gara stahwolli. Štin kà pehz bahrga pehrfona negaisa pašdebeshu schwihtrās walda leels šajulumš un leela neno-

teiktiba, kà tur eet weena gaisa strahwina pret otru, pirms tà šauzamee gaisa kugi eegreeschas ikdeenas gaitā, tāpat ari schobrihd weenas latweeschu dalas gara dshiwē wehl naw eegahjuse sawos ikdeenishkos krasos. Tahdai nelahgai buhšchanai palihds ne masumu muhsu deenas laikraksti wišā wišumā kopā nemot.

Wiš peezi muhsu deenas laikraksti wairak waj masak ir šchini šinajuma gadā darbojuschees waj nu sem „peektā gada“ ideju eespaideem, waj ari šchās idejas pastiprinatā

Damas gimetne. — Jana Rosentala.

weidā aptarodami. Pee tam lihds pašcham pehdejam laikam winu pulzinsch ir bijis kà tšchetri pret weenu. Naw laikrakstos allasch eetureta leetishka polemika, bet beeshi ween persona bijuse galwenais kildas rakstu šaturs. Un — gan apkaunojoschi ir to šinot, tomehr pateesiba, ka wislabak isdodas schobrihd deenas laikrakstos gandrihš weenigi tee raksti, kuros šchahdas perfonibas kari iskarojami. Tit weikli jau eewingrinajuschees sawās asprahtibās awischneeki! Kà teizu, pulzini skaita šinā dalas neweenados skaitkos. Uš weenas pušes šahw „Rigas Awise“ un uš

otras pahrejās zitas. Wezais Weinbergs nu ne weenu reis ween ir ſawā darbā un laikrakstā no „peektā gada“ ſahkot daudseem no muhſu awiſchneekem un atklahtibas darbineekem dewis ſahpigi juſt, ka wini ir maſ ſaprahtigi tautas un politikas leektās, ko ſchee ſawukahrt negrib atſiht un to ſawam wezakam beedrim newar peedot. Tahdas wahtis tiſ drihſ nedſiht, par ko deemſchehl zeefch atkal tikai muhſu tauta. Tahdai nebuſchanaſi war lihſet tikai brihdis, kad Weinbergs beids darbotees laizigā dſihwē, waj ari ahrfahртеji apſtahlki, kuxi p e e ſ p e e ſ ch wiſus darbeneekus kopā turetees, waj beidsot, kamehr paſchi awiſchneeki groſa tagadejoſ uſſtatus.

Schahda nebuſchana ſchobrihd ir nowedufe tiſtaht, ka daſchas tautai dahrgas leetas top apmehtatas ar dubteem (dſeedaſchanaſ ſwehtki) un par daſcham eestahdem nerimſtas neewaſchana (Interimteatrs, Rigas Latw. Beedriba). Pee kam, lai ſaſneegu labā ſawu mehrki un pretineeku nomelnotu, iſdomā — ar atkauju teikt — weentahrfchus melus, waj ari ſagroſa atſtahtot pretineeka wahrduſ un rakſtu ſaturu. Ar weenu wahrdu ſakot, latweeſchu deenas laikrakſti wiſā wiſumā nemot, ſtahw azumirkli weens wairak, otrs maſak ſawa uſdewuma augſtumos, bet weena dala no teem ir ſaudejuſe labu daku no moralifka ſatwara ſem ſahjam. Zaur to muhſu tauta top tahtak dſihpa pa to newehlamu zeku, kaſ newar weſt pee labklahtibas.

Bahrejt uſ atſewiſchkeem laikrakſteem, jaſata, ka wezakā awiſe: „R i g a s A w i ſ e“ ar ſawu waditaju preeſchgalā turpina to nepateizigo uſdewumu, glahbt un glabat uſ ahreeni latweeſchu politikko godu, ko neapdomiba un iſfredſiba ir puhlejufes liſt nowahrtā, kà ari labot eekſchejā tautas organiſmā to, kaſ ſanihziſ. Noleegt mehſ gan to newareſim, ka daſchas muhſu tautas dakaſ ir jo ſtipri ſanihkuſchāſ un praſa weſelibāſ. Ir nu diwejadi zeki, pa kureem weſeſoſchanoſ gaida. Pa weenu mehſ ſlehpt, ziſ ween eephejamaſ ſehrgu un, apgalwot, ka wiſ — kahtibā, lai tikai neuſtrauktu kauſchu prahtuſ un neſlahdetu eedſihwotaju intereſem, zeribā, ka ſehrga drihſ pahrees un dſitu pehdu neatſtaht. Bet pa tam ſtarpam klufam ahrſteſchānu iſdara. Dtrſ zeſch ir: wilkt no wiſeem kaſteem ſaſlimuſchoſ uſ barakam un mehginat tā aiſſargat weſeſoſ no ſehrgaſ. Mehſ jo labi ſinam, kahtuſ uſbudinajumuſ pehdejā gadijumā peedſihwo tumſchu kautinu widū, ſinam, kà Geſchgubernu daſchāſ tumſchāſ ſahdſchāſ ahrſtuſ apwaino, ka taiſni ſchee eſot, kaſ koleru eedodot kaudim ar ſawām ſahlem un uhdeni ſanahwejt. Ahrſtuſ ſit pat noſt. „Rigas Awifeſ“ waditajſ ſawā laikrakſtā iſwehlejees abuſ zeſuſ. Uſ ahreeni wiſch mehgina apgalwot, ka ſehrga muhſu tautā naw wiſpahreja un draudoſcha, bet uſ eekſcheeni wellt katru ſaſlimuſchu uſ barakam. Stahtā, ka pag. gadu ſimtena tſchetrdſemitoſ gadoſ Behſiſ kahtſ ahrſtiſ piſl parka awotā ar ſekmem dſeedinajis ſlimneekuſ, jo awotam peemihtot dſeedinoſchſ ſpehtſ. Aiſ daudſ darba un pahſtatiſchānāſ ſchiſ ahrſtiſ reiſ pagruhdiſ ſem uhdenſ ſtruhklaſ kahtu ſlimneeku, kam bihiſ ſcharlaſ un taſ nomiriſ. Tadeht Behſu awotam un ahrſtam noleegufchi dſeedinaſchānāſ ſpehju. Tā ari „Rigas Awifeſ“

waditajam kahtreiſ nahkaſ aiſwilkt uſ atklahtibaſ baraku daſchu „ſarkano“ koleraſ ſlimneeku, kam pateſibā tikai kolerina, bet kureſch aiſ modeſ iſdobaſ par koleraſ ſlimneeku. Protamaſ, ka tad uſbudinajumam naw robeſchu un kahtdoſ brihſchoſ tad iſteizeenſ pee rokaſ, proti: „Weinbergs denunze“.

Bereſim, ka „peektā gada“ kolera nahſotnē palikſ tikai par kolerinu un Weinbergs ſawaſ gara ſpehjaſ un ſawuſ peedſihwojumuſ atkal warēſ peegreest piſnigi raſchojoſcham iſdeenaſ darbam, kà wiſch to wareja darit piſmſ „peektā gada“.

„D s i m t e n e s W e h ſ t n e ſ i“ joprojam zihnaſ diwaſ dwehſeſeſ. Ta weena ir wezo darbineeku dwehſeſe, kaſ ſtahwejuſe un deguſe piſmſ „peektā gada“ uſ tautāſ altara. Tahdi rakſti, kà ſtarp ziteem rakſiſ „Dſimtenes Wehſtneſi“ par Juri Reikenu, mumaſ to jo ſpilgti kahtda. — Turpreti ta otra dwehſeſe wehl arweenu maldaſ pa ſweſchām ahrem, kaut kahtdoſ eedomatoſ progrefiwi-demokratifkoſ padebeſchoſ. Pee tam, ſinamſ, netruhſti ari ſewiſchkaſ patikaſ, wiſu to, ko dara un rakſta „Rigas Awife“ Weinbergs, noſengat, jeb kà to mehſ daſchi nepareiſi noſaukt ar ſweſchu wahrdu: „nokritiſet“. ſchi otra dwehſeſe nemana, ka, tā daridama, wina domajaſ ſitot ſawu pretineeku, bet pateſibā ſit muhſu tautāſ godam pliki giħmi. Jo, ko lai ziti par mumaſ domā, un ko lai domā tee, kaſ newar paſchi leetaſ apſtahtkuſ tuwal paſiht, kad paſchu labatee wiħri un eestahdeſ teek nepeedodamā kahtā pulgoti un neewati! Un taiſni „Dſimtenes Wehſtneſiſ“, kà wiſiſplatitakā awiſe, ir kà ſaukta ſargat un wairot tautāſ godu, kadeht katrs wina wahrdeſ, ko wiſch ſawaſ ſlejāſ rakſta, ir diwkaht apſweramaſ un gludinamaſ. ſcho laikrakſtu laſot ir gluſchi ehromoti. Proti, weenā un tani paſchā numurā pa weenu nobaku ziſdina tihibu, tautibu un zitaſ dahrgaſ gara mantāſ, turpreti pa otru wiſam tam ſplauj wiſū. Iſleekaſ, ka truhktu ſtarp atſewiſchkuſ nodaku waditajeem ſtingraſ ſaſtanaſ un ſakara, jeb, kà ſaka: katrs paſkawneekſ kaujaſ uſ ſawu roku, bet diwiſijaſ generaka truhſti. ſcha gada ſahkumā leeta ſolijaſ palikt nopeetnaka, bet nahwe aiſſauza redaktoru Witandtu, zaur ko laikrakſtiſ atkal, kà bihiſ no „peektā gada“ ſahkot, palika taniſ paſchāſ ſleedēſ. Weenā ſinā tomehr „Dſimtenes Wehſtneſi“ ir manama laboſchānāſ. Proti, iſteikmeſ weidſ naw tiſ neglihtſ, kà taſ bihiſ pa Rigas wehleſchānu laiku. Laikrakſtiſ ir peeneħmiſ jau leelo kultuaraſ tautu laikrakſtu apmeħruſ un paraſchāſ, kaſ uſ ahreeni tikai war zelt muhſu awiſchneezibu.

„L a t w i j a i“ ſawā raibajā muhſchā reiſ ir peenahziſ kahtſ laika meſ, kuru turpinajot un wingrinajoteeſ noſteiktibā, ſchiſ laikrakſtiſ waretu atneſti muhſu tautai ſwehtibu. Kà ſinamſ, „Latwija“ ir dibinata 1906. gada ſahkumā, kad daudſ latweeſchu wiħreem nebij ſkaidribaſ par to, kaſ noteek pee mumaſ un ap mumaſ. „Latwija“ ir iſbraufajuſe zauri wiſeeneem: rewoluzionaram, kadetiſkam, reformiſkam, liberaram, neitralam (ta iſlamaja ſawu akzionaru firmo Groſſwaldu, preti Breedkaſnam), kamehr beidsot ar iſdewigu redaktora mainu pehdejā laikā ir noſtaħjuſeſ uſ tautiſkā pamata. Tikai ſchad tad wehl miana zauri to teizeenu:

„fak, mehš jau ari to Weinbergi ar wifu to tautisko leetu nepasifistam wis.“ Lihds pehdejam laikam schis laikraksts, kura afzionari ir Rigas Latw. Beedribas runas wihri un preefschneeks, ir usbruzis tam pascham teatrim, ko wada ta pate Latweeschu Beedriba. Tahdi jehdseenu fajutumi war zeltees tikai tahdos laikos, tahdus patlaban beidsam pahrdshwot. Saunās redakzijas labums ir tas, ka wina nemehgina spredelet itin kà no augšchas par politiku un tahdeem dshwos jautajumeem, kuri prasa peedshwojumu zaur garu garu rindu. Zerešim, ka neatradisees wairs wirseenu, kuros pehž dseedaschanas swehtkeem „Latwija“ waretu wehl eepeldet un winaš redaktoram buhs ari us preefschu griba un spehja, palikt pee tautiskas leetas.

„Leepajas Atbals“ pag. gadà schad un tab nesa no Rigas jo neglihtas siņas un sagrosijumus, kamehr zitadi turejās, ja war fazit, wairak us kreiso puš. Scha gada marta mehnesi ijdoschanu usnehmās fabeedriba un tas pats redaktors sahka wadit to paschu awisi daudš mehrenakā garā. „Leepajas Atbals“ daudš raksta par ahrsemju laukfaimneežibu, mudinadams latweeschus sawas laukfaimneežibas pazelt, un drufadams daschu jo kreetnu rakstu par padomu latweeschu semkopjeem. „L. Atb.“ ari pasneedsa pa weseleem numureem garus rakstus, eepasifistnadams sawus laštajus ar Latgali.

„Jaunā Deenas Lapa“ gan ir wiskonsekwentakais laikraksts starp latweeschu deenas laikraksteem, jo pee kengaschanas un sawstarpejas rihdichanas winsch ari schini šinajuma gadā ar šhktu ustizibu ir palizis. Tapat kà pehrn „Jaunā Deenas Lapā“ top nogahmits reebigā kahrtā wifs, kas tagad pastahw tautam par swehtibu, kà tiziba, tautiba, waldiba. — Pate nesa neturedama no tautibas, „Jaunā Deenas Lapa“ tomehr usbruhl atklati wahzeescheem, kà tahdeem, un bes tam, protams, gandrihs neweenā numurā neaismirst jo zeenigi eewehrot sawu wežo pretineeku — Weinbergi.

Wispahrigi „S. D. L.“ runā usbudinatu un jo starbu walodu, tadeht fazet brihnumus tahds leetischki eeturets raksts, kahds no kahda R. D. eekuwis „S. D. L.“ par latweeschu walodas praschanu skoloto, fewischki studeto starpā. Žihnā pret waldibu wina pehdejā laikā dabuja nopeetnu mahjeenu 500 r. leelumā, bet pret tautas leetu un winaš wihru gahnischanu deemschehl wehl naw pazehluschās laštaju starpā stingras balšs, kas slaidri peerahda, ka weenā tautas dakā wehl naw noslaidrojušchees jehdseeni par paschjeenibu. Neraugotees us wisām Weinberga kengaschanam „S. D. L.“ tomehr labpraht dara Weinbergam palak. Kà Weinbergs sawā laikrakstā nepareisi raksta: „Notifikschā leeta, pagahjuschā nedeta“ un „S. D. L.“ ar leelu labpatiku raksta tapat: „Pagahjuschā nedeta u. t. t.“ Bet ari zitadi „S. D. L.“ pilnigi nodewusēs Weinberga kultam, jo pat schogad fariškojamos dseedaschanas swehtkus wina peedsejojuse Weinbergam un tos konsekwenti sauž gan par „Fritschā“, gan par Weinberga swehtkeem.

Par dseedaschanas swehtkeem eeminotees es buhtu no-nahjis pee tās weetas sawā šinajumā, kura wiswairak ir

fahpejuse daschos no muhsu laikraksteem. Leetas, ko dara tik leelos apmehros, ko dara pehž wezeem, zeenijameem paraugeem, kà tas noteet ar schagada dseedaschanas swehtkeem, tās leetas naw usflatamas ar tahdām nizinoschām azim, kà to darijuschi šinajuma gadā daschi no muhsu deenas laikraksteem. Un lai ari weens otrs peederam pee daschadām politiskām partijam, lai ari mums par swehtku rihkoschanu un ijdoschanos buhtu schaubas un katram sawadās domas, to weenu tomehr prasa tautas gods, ka mehš us ahreeni parahdam weenprahtibu, seedodami schim mehrkim sawus paschu eeskatus. Scho tikumu naw daschi no muhsu laikraksteem eewehrojuschki.

Tam pascham nizinatam Weinbergam bij eenahkuse prahtā ideja, ka taisni schogad wajadsetu isrihtot wispahrejus dseedaschanas swehtkus, kà tas jau tschetrakahrtigi notizis, jo schini gadā paeet taisni 200 gadu, kamehr Widseme nonahkuse stipras walsts apfardšibā un naw karu peedshwojuse. Ne ikreis, protams, wif ir meerā ar katrreiseju waldibas wirseenu, bet pee tam katram no pawalstneekem mehds buht sinama patriotiska fajuhā, kurai ar katrreisejo waldibas fastahwu un rihžibu naw taisna sakara. Schi fajuhā dabigi bij schini gadijumā. Jaaisrahda, kad ja Weinbergs nebuhtu pirmais sahžis uswedinat us dseedaschanas swehtku ideju, wifadā sinā to buhtu kahds žits darijis, un swehtki notiktu ari bes Weinberga aishahdijuma. Sapraht scho tik turu stahwoscho jehdseenu nu negribeja waj newareja „Dšimtenes Wehstnefs“, ne „Latwija“, ne „Leepajas Atbals“, par „Jauno Deenas Lapa“ nemas nerunajot. Wifs notika laikrakstos Weinberga un wina partijas deht, un nebuhs gan pag. šinajuma gadā otras wispahribas leetas, kas tikdaudš apmehmata dubkeem pa laikraksteem, kà preefschā stahwoschee dseedaschanas swehtki. Mums, neridsineekem, kà ween islitās, itin kà laikraksti žihnitos ne pret swehtkeem, bet pret sawu tautu, ais bailem, ka tikai tautiskā ideja un schās idejas aishahwetaja Weinberga swars nepeeaug atkal tautā. Schee kengajumi un nepateeso šinu isplatischana par swehtkeem tautā naw, deemschehl, lihds schim mitejuschees. Bet ir notifikuschki ari brihnumi. Kà par peemehru „Latwija“, sahkmā pret swehtkeem, tagad ir palituse no Saula par Paulu un jo karsti eestahjas preefsch swehtkeem. Daschos rakstos, kà tani par swehtku karoga wehsturi, wina pat dsejas fajuhšmibā sahht runat tihri waj mehles. „Dšimt. Wehstnefs“ wismas sahht pasnot objektivi to, kas us swehtkeem šihmejas. Tapat „Leepajas Atbals“. Tikai „Jaunā Deenas Lapa“ wehl speesch duhri labatā un ir pilna schults.

Schis gadijums ir un paleet kauna traipeklis pag. gadā us daschām no muhsu deenas awisem, ko es kà šinotajs newareju atstaht nepeeminetu.

Es beidsu sawu schi gada šinajumu ar tizibu, ka nahkotnē labosees muhsu deenas laikrakstu stahwollis sawā starpā, un tee wardš pazeltees tanis augstumos, kahdi peederas kreetnai deenas preseji, proti, strahdat sawas tautas labā, bet neiskarot weltigus žihnius sawā starpā, apmeh-tajot paschu tautas leetu ar dubkeem.

Es tizu schai isweseloschanai tikpat stipri, zif stipri es lihds schim esnu tizejis un wehl tizu sawas latweeschu tautas weselam prahtam un nahfoschai labklahjibai."

Ra redsams, ari schogad deenas laikrakstu pahrsfats neepasibstinaja klaustajus ar laikrakstu wirseeneem un winu faturu, bet bija tikai weens alls weenas lapas leelischanas

un zitu laikrakstu nopelshanas gabals. Pasneedsam to nesaishnatu, lai rahditu jo labaki, ko wisu mums muhsu Sinibu Komissja sem sinatnes apsegas sahksuse sneegt.

Debatu pee schi preekschlasijuma nebija. Klaustaji nomihneja un sapulzes wadonis „pahrgahja" us turpmako „deenas lahrtibas punktu."

Laupibas sistema.

J. Nowikowa.

Banditisms.

Safara ar laiku stahw tas usfats, ka esot isdewigi, kaiminu aplaupit. Tas zetas no tam, ka laudis tij, ka otram mantu atnemot warot drihsat tikt bagats, neta pascham strahdajot un bagatibu raschojot. Te ir badu pusmiris zilweks. Tas usbruht kahdam garamgahjeam, kam kabata ir weens miljons, atnem tam naudu un ubags, kuresch eepreeksch bija nabags ka Sjabs, minuti wehlat ir bagats whrs. Droschi ween tuhstoscheem zilweku, kuri wisu sawu muhschu zihrtigi puhlas, nespehj eegubt ne desmito dafu no tas pekmas, kahdu sagahda isdewees banditisma kehreens.

Mis schi eemesla ir saweenojuschas ideja par ihfa laika eeguhtu bagatibu un laupibas ideju. Schi ideju saweenoschanas tikuse tik warena, ka ta israhdas neisnihzinama un ka ta jau gadu simtenus wada zilwezi. Gandrihs wisi muhsu fozialee ka politiskee eerihkojumi, titlab eekscheje, ka starptautiskee, usbuhweti us eedomibu, ka bagats drihsat top zaur kaimina aplaupischanu, neta pascham strahdajot. Schi ilustija schkeet pateefaka, neta matematiska aksioma. No peewesta peemehra par sagli un milionaru ir tatschu redsams, ka weena minute saglis ne ar kahdu kaut waj wisgenialako un wisraschigako darbu nebuhtu warejis eeguht weselu miljonu.

Uffats, ka laupiba ir isdewiga, ir zilwezes wisbreesmigaka, wispostigaka un wispahrigaka sodiba. Banditisms ir zilwezes posta galwenais awots. Bet usfats, ka wispahreju labklahjibu warot safnegt swescha mantu peefawinajotees, tik dsiki eesafnojees frdis, ka us to zeltas weselas faimneezibas sistemas, turas ka sozialisms usstahjas, lai tas atshstot par sinatniskam.

Ra bagatiba warot zeltees no laupibas, tas usfats isplatijees neween tumshajaj kauschu baraj, pee ta turas ari loti eewehrojami soziologi un slaweni nazionalekonomi. Melais Gabriels Tards man isflaidroja, ka romeeschi esot tikuschu bagati zaur pasaules islaupischanu. Bet wehl stiprats ir Bastia slawenais asorisms: „Zr diwi lihdsjekti, tikt bagatam: raschot un laupit." Redsams, ka Bastia ar wisu sawu zitadi gaischo un aso prahtu naw papuhlejees, lihds galam iswest sawu analisi; apmulhs winsch apstahjas us preekschpehdejaj palahpes. Lihds beidsamai palahpei ja winsch buhtu nolahpis, tad winsch tuhlt buhtu atfinis, ka ir tikai weens lihdsjeklis, ar ko tikt bagatam, proti produzeschana. Un pateescham, lai Peteris Pawilu aplaup-

pidams waretu tikt bagats, Pawilam tatschu eepreeksch tas jarascho, ko Peteris winam nolaupa. Ja neweens neta neraschotu, tad ari neweens sawam kaiminam neta newaretu nolaupit. Behz sahdsibas bagatibas daudsums paleef tas pats, kahds winsch bija eepreeksch sahdsibas, jo ihpaschums tikai zita rolas. Tapehj Bastia ir taisniba, kamehr winsch stahw us ihpaschuma weedokka; bet atteeziba us bagatibu winam naw taisniba. Winam wajadseja teikt: „Zr diwi lihdsjekti eeguhschanai: raschot un laupit," bet nekad „diwi lihdsjekti, bagatam tapt." Bagatiba zetas wenigi no raschoschanas, bagatibas isdalijums war grositees pehj laupischanas.

Daschi nazionalekonomi naw tahlat par Bastia tikuschu. Molinarijs faka: „Ispostischanas tehnika bijuse eepreeksch produkzijas. Zilweku dsimums eesahjis ar to, ka sawu pahrtiku dabuja zaur sahdsibu un sleskawibu." Bet ka tahds eewehrojams sinatneeks newar pamanit, ka ja kahds otram grib nolaupit pahrtikas lihdsjeklus, schim otrajam wajaga tos eepreeksch buht raschojuscham? Produktijai weenmehre wajadseja pastahwet eepreeksch laupischanas. Bitadi tas nemas naw eespehjams. To mehse nowehrojam isdeenas, un ta tas ari bijis wisattahlakos gadusimtenos.

Ra zaur waru jeb aplaupischanu war tikt bagats, tahds usfats nekad nebuhtu iszehlees, ja buhtu saprastu weenlahrscha pateesiba, ka bagatiba ir leetu stahwoklis un newis leetu fuma. Ja jautajums buhtu usstahdits pareisi, tad itweens buhtu sapratis, ka ne pawisam naw eespehjams, planetas stahwokli pahrwehrt, otra mantu sagrahbjot un ka tikai tad eespehjams planetas stahwokli pahrgrosit, kad winu paschu pahrgrosa, ziteem wahrdeem, kad produze. Azis wajaga krist tai nepareisibai, ka Peters sawu labklahjibu war nodibinat us Pawila postu. Ja Petera labklahjiba pateescham dibinajas us Pawila postu, tad Pawila labklahjibai tapat wajaga dibinatees us Petera postu. Tad abu labklahjiba dibinata us postu. Tas tatschu nejedhsigi. Par nelaimi leelaka daka zilweku scho elementaro pateesibu wehl arween naw atsinuse. Walsts, nopeetni politiki mums wehl arween apgalwo, ka, peemehram, wahzu tautas ruhpnzejiskais progress esot angteem loti kaitigs. (Zr pasihstama leeta, ka angtu diplomatijai pahrmets, ka wina stipri lawejot Mesopotamijas koloniseschenu zaur wahzeescheem, jo zaur to peeaugot wahzu faimneeziska darbiba un ta isplatitos jo tahlu.) No wisam pussem peerahda, ka wahzu

tirdzniecības leeliskā attīstīšanās esot nopeetnas breesmas preekšč zitām Ēiropas semem. Starptautiskās atteekšmes arween kahrto maldiba, pehz kuras kaimina posts esot leels labums.

Mehds apgalwot, ka Roma kkuwufe bagata zaur fawu kaiminu uswarešchanu. Tas ir taisni otradi; wina palikufe nabadsē zaur to. Kad laupišchana pirms islitās eenešiga, tad šahla aplaupit ari pašchu tauteeschus. Bet tad ari Romas fatwerfme šahla schkobitees. Gestahjās anarchija, wišur waldbija nedroschiba un ihfā laikā wiša Itālija pa-grima postā, winaš druwas pahrwehrtās par tulknescheem. (Masu fajehgumu dabuhs no kahda atgadijuma. 38. gadā preekšč Kristus Agripa Romā farihtoja leelus šwehtkus. Ferrero stahsta, ka wišch samalsajis bahrsddšineem, lai tee par welti wišeem nosfuj bahrdas. Posts Romā pateescham bija tik leels, ka schis masais isdewums jau daudseem bija par gruhtu. Tā isstahjās tās tautas bagatiba, kura wišas Widus juhras walstis bija islaupijufe.) Ja romeeschi wišpirms nebuhtu aplaupijuschī fawus kaiminus, wini wehlat nebuhtu aplaupijuschī weens otru, buhtu palikuschī strahdneeki un newis kkuwuschī par laupitajeem, tad wiša Itālija buhtu bijufe drihs ween dahrs un buhtu bijufe wišu bagatakā seme wišā fenatnē.

Urbans II. Klermonas konzilā teiza kristigajeem: „Seme, kuru juhs apdsihwojat un kuru no wišām pusem eeslehdš juhra un talni, ir preekšč jums par schauru. Tanī naw nekahdu bagatibu un ta knapi dod pahrtiku teem, kas to apstrahdā. Tapehz juhs weenu otru plosat un apehdāt, tapehz juhs weens otru apkarojāt un nokaujāt. Apmeerineet fawu naidu un taisētees zētā uš šwehto kapu.“

Schi runa wišai eewehrojama. Wina rahda, ka Urbans II. neredseja posta ihsteno zehloni, un schis zehlonis bija meklejams banditismā un karos un newis semes pleeknumā, jo ta pate tagad weegli ustura 10 reis wairaf zilweku nekā XI. gadu simteni.

Zilweki wehl ari naw apjehguschī, ka jebkura laupišchana ir weltigs laika tehrinšč. Ja wini wehsturiskos laikos weens otru nebuhtu apšaguschees un tā plehšigi šwehri weens otru aplawuschī, tad pašauļe jau sen buhtu pahrewehresta par pašchu dahrsu. Tad jau buhtu raschojumu tik daudš, zif ween eespehjams šasneegt, buhtu šasneegta labklahjibas un bagatibas augstakā pakahpe. Jebtura aplaupišchana, jebtura rupjas waras isleetoschana ir aplinks zelsch. Peterim leek strahdat preekšč Pawila laimes un schis atkal neko nestrahdā; un tapehz semes lodes peelahgoshana teek aiskaweta un bagatiba peenemas tikai lehnām.

Modernee anarchisti, kuri usstahjas par rewoluziju, daschā šinā loti lihdsinajas pirmajeem kristigajeem, kuri šazereja apokalipšč. Ari modernee anarchisti runā par to, wišu ispostit, lai wišu uszeltu tad atkal no jauna. Bet tapehz wini neredš, ka itweena ispostišchana nosihmē laika šudumu. Lai wehlat bagatiba peeaug waj zif ahtri, tad tomehr naw eespehjams, ka no 20. pakahpes waretu tāi pašchā laikā šasneegt to augstumu ween, ko no pirmās pakahpes.

Laupibas sistēma zilwežē ir wišai pašchi isšarojušēs un fareschgijušēs daschdaschadā kahrta. War par to usstahdit tabulu:

walsts eescheji	indivīduāli darbi	}	šahdsiba,
			krāhpiba,
}	kollektīvi	"	laupiba,
			wehdsiba,
}	privāti	"	privileģijas,
			monopoli, tresti,
}	politiski	"	šindikati,
			streiki,
}	}	}	juhras laupiba, razijas,
			mesli,
}	}	}	eekarojumi,
			monopoli,
}	}	}	proteģionisms,
			nazion. ekklusiwisms.

Schā tabulā nebuht naw uswesti wišē weidi, kahdos parahdas laupibas sistēma; ta tikai rahda winaš galwe-nakos weidus. Ir wehl leels pulks sekundaru weidu, kuruš es droschi ween neesmu pamanijis un daudš ziti, kuruš wišwehrigakai azij gruhtu eeraudst

Newajadsēs wehl fewischī peerahdit uš kahdām ilusijām dibinajas šahdsiba. Ir wišai reti tee laimes gadijumi, kad nedaudšās minutēs war faraust miljonus. Tee, šinams, dara loti leelu eespaidu un pamudina uš šcha amata peekopschānu. Bet no wišpahribas weedokta apluhkotas, šahdsibas eenes wišai mas Zaur šahdsibām isdariteem šteeneem ir tahds patš eespaids, tā banku grahwumeem Monakā. Weenam weenigām laimes luteklim ir tas labums, bet leelais daudšums zilweku, kuri zereja uš tahdu pašchu laimi, liks uš spēhli leelas šumas un pašpehlēs.

Sagteem tikai war buht kahds labums, kad wini šahlihdšinot ar wišu eedšihwotaju daudšumu ir tikai neezigs mašums; jo kad itweens nodarbotos ar šagšchanu, tad jau nebuhtu itin nefa, ko kaiminām waretu nosagt. Leekhedim nepezeeschami jabuht masakam par to, no kura wišch pahrtēek, zitadi leekhedis aprihtu wišu rijamo, maišes dewešs nobeigtos un ari pašchām leekhedim tad buhtu jābeidsas.

Leelakais šudums, kahds zekas no šahdsibas, ir laika tehrinšč. Neeens newehlas, ka winām nosagtu mantu un tapehz itweens rauga šargatees no šagteem. Lai nu weenu zilweku no 1000 aiskawetu no zitu mantas eeguht kahdu labumu, tad 999 zilwekem deenu un nakti jaruhpejas par to, ka wina manta ir apšargata, un šchi šargaschana nekaw pa to pašchu laiku strahdat kahdu raschigu darbu.

Tā ka leeli lobeeni ir wišai reti, bet amata breesmas un gruhtibas ir leelas, tad šagfi, eewehrojot wina šlaitu un wina zaurmehra pelnu, laikām gan wairaf neeeguhst nekā raschotaji. Bet kas uš šahdsibu tā pamudina, ta ir leelo gurvumu nešauschiba, un zilweka dwehšelē dšiki dšiki eesaknojūšēs ir eedomiba, ka šahdsiba esot eenešiga.

Te buhs weetā mašleet padomat par to leelo laika un spēhla tehrinu, kas zekas no zibnas pret šahdsibām. Lai

tikai atgahdinamees flapstus, pilis, atflehgas, dsels flapjus, banakas, fargus un poliziju. Nis scheem isdewumeem zilweze itgabus pasaudē miljardeem darba deenu. (Un wehl jo wairaf, ka saglis peespeests sagtās leetas pahrdot par smeekla nauđu.) Ja nebuhtu sahdsibas, tad schis darba deenas buhtu isleetotas planetas labakai peelahgoschanai. Tad mums buhtu wairaf maises, wairaf gafas, wairaf apgehrba, wairaf mehbeķu un t. t. Zil dauds weeglata tad nebuhtu dsihwe, ari sagteem. Wif schee nowehrojumi it koti weenfahrschi, ta ka man pat jakaunas tos schai grahmata isflahst. Bet leelaka dala zilwezes deemschehl to gadfinteneem naw apjehguse, jo sagschana muhsu deenas tik kupli seed, ka ta drihsaf leetas peeaugam neta masinamees.

Sahdsiba un krahpiba ir metodeš, ka otra mantu eeguht bes waras darbeem. Ja wehl peeweenojas wara, tad otra mantas peesawinaschanas peenem jau laupibas weidu. Laupiba war buhtu individuala (kad weens zilweks to isdara pee otra zilweka) jeb waj ari kolektiva (kad individu grupa to isdara pee indiwida weena waj ari pee otras indiwidu grupas).

Laupiba drofschi ween ir weens no zilweķu posta wisleelateem zehlonem un weens no wisleelateem kawekleem, kas stahjas pretim soziala jautajuma atrifnaschanai. Augscham jau aprahdiju, ka zilwekam wisnepeezeschamakee usturas lihdselki neteel raschoti peeteekofcha daudsumā, un tad usmetu jautajumu, kapeh gan lihds schim wehl neismanto wifu semes bagatibu. Atbilde us to ir gluschi weenfahrscha: schis nepadaritais darbs ir laupibas sekas. Ta mehs redsejam, ka pa wifu pasauli neteel raschots ne pus tik dauds kofwilnas, zil wajadfigs preeksch wifu zilweķu apgehrbschanas. Bet tee semes gabali ir toti plaschi, kur waretu audsinat kofwilnu. Wifis Afrikas Sudans waretu buhtu weena leela kofwilnas plantascha. Bet laupiba usstahjas pret jebkuru darbibu. Lihds pat jaunakeem laiteem Sudans bija parwisam nepeejams, un ikweenam

eiropetim, kursch turp gabja, dewinos no 10 gabijumeem bija jabuht gatawam tik nokautam un afsagtam bes schehlastibas. Laupiba waldijuse pa plascheem semes gabaleem un padarijuse tos neaugligus. Postu taisni rada drofschibas truhkums. Deemschehl wehl miljoneem zilweķu naw eespehjam, safehgt scho gluschi weenfahrscho pateesbu un tapeh weseli kontinenti palika neapstrahdati un neraschigi. No tam zekas ari tee neaprehknamee sudumi, kuri jazeesch tam badu mirstoscham tautam, kuras dsihwo laupitaju peemellekos apwidos, bet ari nokahrtotam sabee-dribam, kuras dsihwo ahrpus postitam semem. Ja drofschiba pa wifu Afritu buhtu tikpat leela ka Anglija, tad neween afrikani buhtu besgaligi dauds bagataki un laimigati, bet ari eiropeschi un amerikani.

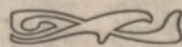
Tagad runaschu par laupibas zitadu weidu, par wehrdsibu. Tas ir weens no wiseeneefigakeem un lihds ar to ari weens no nejhdsfigakeem laupibas weideem, tapeh ka tas ir pastahwigs. Kungs wehrgam nerimstigi nolaupta wina puhlinu auglus. Wehrgs zeesch nemitigu aplaupischanu.

Wehrdsiba ir weens no eewehrojamaķem peemehreem, kahda wara ir zilweķu maldibam. Wina gaischaf neta kaut kursch zits notikums rahda, ka mehs tikai tapeh esam nabagi, ka mehs witamees, ka mehs nefajehdsam faimneezisko parahdibu ihsteno dabu. Bet wehrdsiba rahda ari, zil gruhti ir israwet maldibas neween is nesinataju, bet pat is wiswairaf zeenito sozialas finatnes preekschstahwu galwam.

Wehrdsiba krititu nespeh isturet ne azumirli, tapeh ka ta ir wisleelata laika issehkeediba, kahda ween eespehama kolektiva dsihwe.

Wispirms sawu brijwibu neweens ta labprahgtigi nekaujas atnemtees. Tapeh jaisdara wesela rinda darbu, lai wehrgus waretu saguhst, ka razijas, kari, usbrukumi u. t. t. Schee darbi prasa dauds darba deenu, kuras eet suduma preeksch bagatibas raschoschanas.

(Turpmat wehl.)

Gesta Berlings.

Selmas Lagerlöf romans.

(Turpinajums.)

Stundu wehlat Gtebi pagalmā dsihres eet jau pilnā gaitā. Leela, sposcha rudens mehnescha gaismā teel swinetas leelatas no dsihram, kahdas stalta muischa jebkad peedfihwojuse.

Malkas grehdas top isjauktas un aisdedsinatas, pa pagalmu leesmo weens ugunskurs ais otra. Laudis sehsh teem apfahrt, sibidamees un atpuhsdamees, kamehr wineem preekscha teel zelts wifis labatais, kas muischa atrodams.

Weiklatee no wihreescheem ir jau apstaigajuschy schkuhnus un status panemdami wifu, kas teem wajadfigs. Teki un aitas teel us ahtru rolu slakteti un zepti. Simteem issal- kuschu zilweķu kuras teem klah un noehd tos wehl ahtrat

netā fataifa. Isklatas, itka schonaft wiseem stateem buhtu jateel istulschoteem.

Taisni schinis deenas Gtebi ir notikuse leela rudens maises jepschana. Darbi, kopsch jaunā grafeene atrodas muischa, ir tikuschi eewirfiti atkal pareisās fleepes un gahjuschi pilnā gaitā. Leelas, ka jaunajai kundsei ne prahta neeeschaujās, ka ta ir Gestas Berlinga seewa. Ne winsch ne wina nerunā nekad par to ne wahrda. Wina gluschi weenfahrschi ir eerihkojuses par Gtebi faimneezi. Ka katra laba un prahtiga nama mahte, wina ar kwehloschu dedsibu ir luhkojuse islihdsinat leelos robus, kahdus muischas labklahjiba us katra fokā bij greesuschas nolaidiba

un ischkehdiba. Un laudis winai klauffja, — gahjeji fajuta finamu labpatiku, atrastees atkal godigas nama mahtes wadiba.

Bet ko nu lihdseja, ka wina bij lifuse peekraut flehtis ar maifi, ka bij fataifjufe sweestu, apgabajuse alu, ka zauru septembri kopsch winas eeraschanas, tee bij sehjuschi feerus un barojuschi lopus? Ko tas wifs nu lihdseja?

Schurp ar wifu sakrahto, ka publis nenodedfina Etebi un nenonahwe kawaleerus! Schurp ar muzam un katleem, ar schinkeem un brandwihnu, ar feereem un abbokeem!

Ka lai skopojas ar Etebi bagatibu, kad janowehtsch semneetu sanifnotee prahti no postifchanas? Wehl no firds jabuht preezi-geem, ja isdodas tos pehdigi aisdabut projam, eekams tee isdarijuschi kahdu leelatu noseegumu.

Wifs daritais galu gala tomehr tatschu teef darits tikai tas labâ, kas tagad ir Etebi waldbineeze. Kawaleeri paschi ir duhschigi wihri un prot apeetees ar eerotscheem, — ja runa buhtu tikai par winu galwam, tee buhtu aistahwejuschees. Tee buhtu scho laupit alkstoscho publi wismihkal ar pahris aseem schahwee-neem iswajajuschi ka pelus, ja nebuhtu tam pretojusfes wina, kas ir tik mihliga un laipna, ka kuhds preeksch fanakuschajeem laudim schelastibu. —

Jo tuwat nahf pusnachts, jo kauschu gara stahwoflis top rahmats un mihligaks. Siltums un atpuhta un ehdeens un brandwihns spehjo ustrautumu pamajam isdsehsch. Wini sah fmeetees un jokot, ka dserot Nigardes jaunawas behru alu . . . Rauns tam, kas pee behru alus atfazitos no slahpem un no joteem, — tee abi peederas tam klastu!

Masee ar baru gahschas us augleem, kuras teem atnes leelos turwjos. Rabadsigu algadschu behrni, kureem mescha ogas ir jau kahruns, miksi nu gan zaurspihdigos glahsch-ahbotus, kuri mutê kuhst, gan garenos, saldos paradises ahbotus, gan gaischi dseltanos zitron-ahbotus, gan bumbeerus ar fahrteem waidfneem, gan pluhmes, dseltanas un bruhnas un silas . . . Ak, nefas naw publim par pahraf labu, kad reis tam eekriht prahta, parahdit sawu waru.

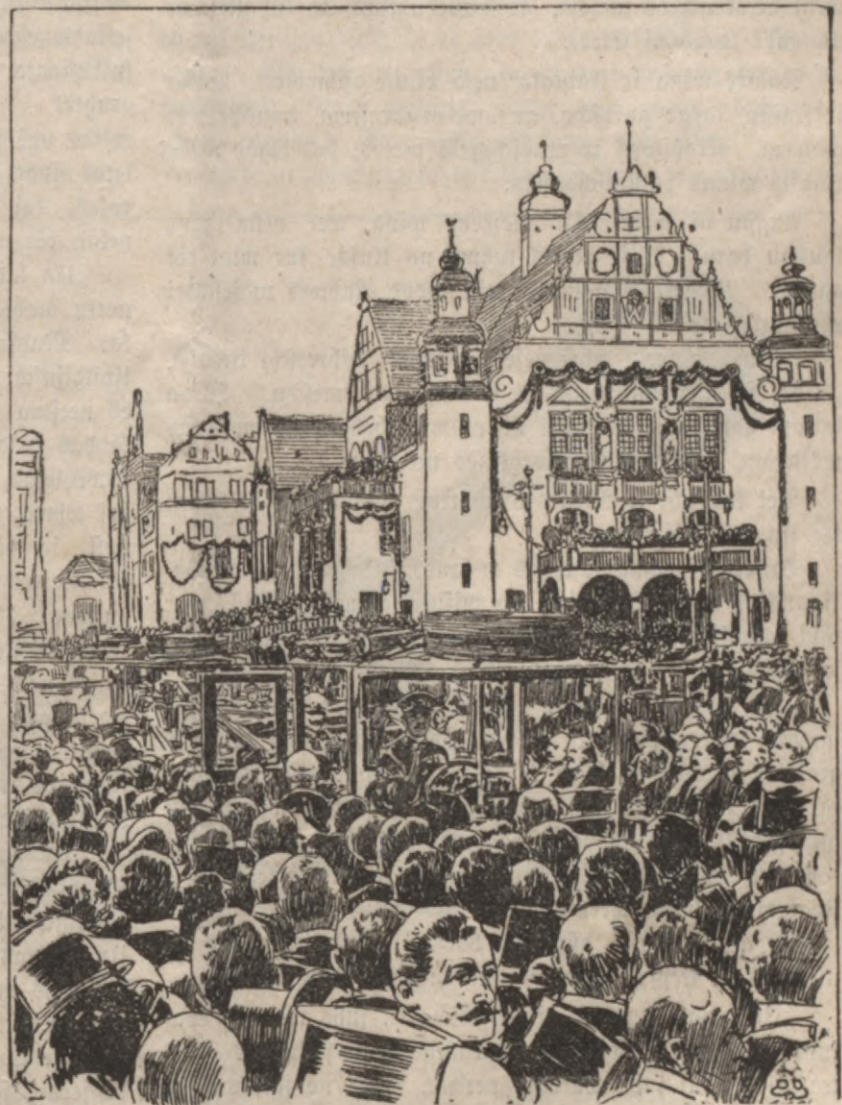
Ap pusnakti jau isfkatas ta, itka kauschu bars taifitos dotees projam. Kawaleeri beids fuhtit ehdeenus, beids wilkt kerkus no pudelem, beids laist alu spainos un kipjos. Atweegloti wini uselpo, fajusdami, ka breefmas ir pahrzeestas . . .

Bet taifni schai azumirli kahda no nama apgaismotajeeem logeem parahdas degoscha sweze. Wif, kas fkatas turpu, — pehschni eekleedsas. Swezi nes kahda jauna seeweete.

Tas weltas tikai weenu ihfu, ihfu brihtinu. Sweze tuhdat atkal nosuhd; bet laudis tomehr ir pahrlcezinati, ka jauno seeweeti pasinuschu.

„Winau bija leeli, melni mati un farkani waigi,“ tee sauz. „Wina ir sche, tee tura winau apflehtu!“

„D, kawaleeri, tad wina ir pee jums? Baj muhsu behrns, tura prahtu Deews atnehmis, ir sche, Etebi? Besdeewji, ko juhs ar winau darat? Un muhs juhs atstahjat nedefam schinis bailes? Un leekat trihs deenas welti meklet? Nost ar wihnu un ehdeeneem! Wai! mums, ka esam peenehmuschu tos no juhsu rotam! Dodeet winau schurp, winau schurp wispirms, — tad redsefm, ka buhs ar jums pascheem!“

Wahzu Keisara pils eeswehtifchana Posenâ.

Tikko wehl apmeerinatais mescha swehrs atkal kaus un plosas. Breefmgos lehzeenos winsch gahschas us Etebi.

Laudis ir ahtri, bet kawaleeri wehl ahtrati. Tee ussteidsas preekschnamâ un aisschauj durwis. Bet ko wini spehji pret scho straumi? Durwis top weenas pehz otram eelaustas, kawaleeri atspeesti atpakaf, — eerotschu teem naw. Weidsot laudis eenem tos sew widu, ta ka tee newar wairs kustetees ne us preekschu, ne atpakaf un publis steidsas pa namu, meklet pehz pasuduschas Nigardes meitenes.

Wini atrod to pascha pehdejâ istabâ. Nemeenam naw

laifa eewehrot, waj tās mati gaischi waj tumfchi. Wini pazel to uf plezeem un nes laukā. Lai nebaidotees nefo, wini tai faka; fchee gribot tagad wehl tifai kawaleeruf drufstu pahrmahzit; fchee efot nahfufchi winas glahbt.

Bet pafchās durwis tee peepefchi faptop otru ftraumi, pluhftot wineem preti.

Mefcha apflehyptakajā weetinā wairš naw meitenes libka, kura ir nogahfufes no augftas klints un krihtot no mirufe, — kahds behrns to ir atradis, gutot uf fuhnu fpilwena tif mihtfta kà duhnas. Daschi mekletaji, kas wehl atradufchees mefchā, ir panehmufchi to uf plezeem un nahf tagad uf Etebi.

Nahwē wina ir fkaiftaka, netā bijufe dšihwojot. Wina ir fkaifta, tagad gulofcha, ar faweem garajeem, tumfchajeem mateem. Krahfchns ir muhfchigais meers, kas tagad pahrfkahnjis winas patumfcho feju.

Augftu uf wihreeschu plezeem wina teel nesta zaur kauschu baru. Wiš paleel rahms un kluf, fur wini eet garām. Nolektām galwam wiš atdod Nahwes majestatei peenahzigo godu.

„Wina ir wehl tifai nesen mirufe,“ wihreeschi tšufst. „Lihds fchai deenai wina ir klidufe pa mefchu. Wina laikam gan buhs gribejufe no mums isbehgt, kad mehs tās meklejām, un pee tam nowehlfufes no klints.“

Bet kad fchi ir Rigardes meitene, kas tad ir ta, kuru tee isnefufchi is nama?

Laudis is nama faptopas ar kaudim, kas nahf no mefcha. Ugunsfahrti gaischi leesmo pa wifu pagalmu. Wiš war labi faredset abas feeweetes un ari pafiht to fejas. Otrā ir Borgas jaunā grafeene!

„Ko tas lai nofihmē? Waj mehs efam atkal kahdam jaunam nofeegumam uf pehdam? Kapehz jaunā Borgas grafeene atrodas te Etebi? Kapehz mums tika fahstis, ka ta efot kaut kur tahlu projam, waj pat pawifam jau mirufe? Muhfchigās pateefbas wahrda! Waj nemetifimees tagad uf kawaleereem un nenomihfim toš ar faweem dšefchajajeem papefcheem?“

Te atftan tahlu dširdama balfs. Gefa Berlings ir ufahpis uf trepju lehnes un no tureenes kaut to runā.

„Ufklafatees mani, juhs neswehri, juhs welni! Waj juhs domajat, ka Etebi naw plinfchu, naw pulwera? Juhs trafuki! Waj juhs warbuht netizat, ka es no fawas pufes ar leelako preeku buhtu nofchahwis juhs wifus kà trafus funus? Bet tifai wina juhs aifftahweja. O, buhtu es finajis, ka juhs winai peedurfatees, tad neweens no jums nebuhtu palizis ftarp dšihwajeem.“

„Kapehz juhs zetat fche fchowakar trolfni, ufbruhlat mums kà laupitaji un draudat mums ar ugungrehkeem un nahwi? Kahds fakars man ar juhfuf wahjprahtigo meifchu? Waj es finu, kur wina ftraida? Es tifai ifturejos pahraf labi pret to, tas ir wiš. Man buhtu pateef wajadsejis ufrihtit tai funus — tas buhtu bijis labati preefch mums abeem —, bet es to nedariju. Es winai nefad neefmu foliješ, ka to prezeschu; to es neefmu darijis nefad. Apdomajat to!

„Bet tagad, es jums faku, laifchat wokā winu, ko juhs ka laupitaji israhwāt pa durwim. Laifchat winu, es jums faku! Kaut tās rofas, kas pee winaš peeftahrufchās, fadegtu muhfchigās ugunis! Waj tad juhs nefaprotat, ka wina pazetas jums pahri tif augftu kà debefis pahf semi? Wina ir tifpat fmalta, zil juhs rupji, tifpat laba, zil juhs efat negehligi!

„Tagad es jums fahftifchu, kas wina ir. Pirmā kahrtā wina ir debefu engelis; otrā kahrtā — wina bij Borgas grafa laulata draudfene. Bet winas wihra mahte to mozija deen un nakt; tai bij kà weentahrfchai kalponei jafthw efermalā un jamafgā weka; ta tika tã fifta un fpihdfinata, ka neweenai no juhfuf feewam newar eet gruhat — ja, winai daudf netruhka, ka buhtu bijis jametas upē meklet nahwi kà mehs wiš to finam. Es wehletos finat, kufch no jums, negehfti, toreif bija tai pee rofas, lai glahbtu tās dšihwibu? Neweena no jums tur nebij, bet mehs, kawaleeri, bijām. Ja, mehs bijām.“

„Un kad winai pehz tam kautkur tahlu, kahdās femneeku mahjās peedfima behrns un grafs lika tai pafinot, ka: „Muhfuf lauliba ir flehgta fwefchā walfti, mehs neefam ispidbijufchi fche parafstās parafchās, tu neef mana feewa, es neefmu tawš wihrs un gar tawu behrnu man naw nekahdas dalas!“ — ja, kad bij nonahjis tif tahlu un wina newehlejās, ka tās behrns tiftu bafnizas grahmataš eerakftis bef tehwa, tad no jums katrs, drofchi ween buhtu atgrefees noft, ja wina kahdam no jums buhtu teifufe: „Nahz un falaulajees ar mani! Man wajaga tehwa preefch mana puifena!“ Bet wina negreesās pee jums. Wina iswehlejš Gefu Berlingu, nabago mahjitaju, kuzam nefad wairš naw brihw Deewa wahrdu fludināt. Ja, es jums waru fajit, femneeki, ka nefad nekās wehl man naw tif gruhfti nahzees, jo es biju winas tif nezeenigs, ka neeedrofchinajos rahditees tai azis. Bet es neeedrofchinajos atbildet tai ari ar „ne“, jo wina bij dšitā ismifumā.“

„Un nu juhs wareet domat, par mums, kawaleereem, zil kauni ween wehlatees: pee winas tomehr mehs efam darijufchi tif daudf laba, zil ween fahweja muhfuf fpehtos. Un ari tas ir winas nopelns, ka mehs juhs neapfchahwām, kad juhs nahzāt pagalmā. Bet tagad wehlfreis es jums faku: Laifchat winu un ejat fawu zet. Bitadi man jatiz, ka seme atwehrfees un juhs aprihs. Un kad juhs ejat no fchejeenes projam, tad luhdsat Deewu, lai winfch jums peedod, ka juhs winu efet tã isbaidijufchi un apbehdinajufchi, winu, kas ir tif laba un newainiga. Un nu projam ar jums! Mums nu juhfuf nekretnibu peeteel!“

Fau fen, eekams winfch nebija wehl fawas runas beidfis, tee bija grafeeni nolikufchi uf almena trepju pahapes un tagad kahds garfch femneeks glufchi meevrigi peenahza tai klahft un fneedsa fawu leelo rofu.

„Ardeewu un daudf paldees!“ winfch teiza. „Mehs negribejām grafeenes kundfei darit neka kauna. Jums nebuhs uf mums dufmotees.“

Pehz wina nahza otrs un wahrigi speeda tai rofu. „Ardeewu un daudf paldees! Jums newajag, grafeenes kundfe, nent to mums kaunā!“

Gesta nolehza us trepem un bija tai blatus. Tad wini sneedza ari tam roku.

Un tad wini nahza lehnam un meerigi zits pehz zita, pateikt teem pirms aiseeschanas labu nakti. Tee bija atkal rahmi, atkal zilwefi la bijuschi no rihta, dodamees zekā, eekams tos issalkums un atreebibas kahre nebija padarijuschi par swehreem.

Wini luhkojās grafeenei taisni seja un Gesta wareja manit, ka, redsot winas pantos atspogulojoschos newainibu un frsnibu, dascheem no teem speedas ašaras azis. Winos wifos wareja redset klusu aisgrahbtibu no wiszehlakā, ko tee jeklad sawā muhschā redsejuschi. Tee bija zilwefi, kas juta preeku, ka weenam no wineem peemihl tik leela mihlestiba us labu.

Wifeem nebija eespehjams winai roku speest, jo winu jau bija tik begala dauds un jaunā kundse bija noguruse un wahja. Bet tomehr wif peenahza kaut klahlu winā pastatitees un tad wareja speest roku Gestam Berlingam, — ta roka spehja isturet, ka to krata.

Gesta stahweja la sapni. Wina frdi schowakar pamodās jauna mihlestiba.

„D, mana tauta,“ wifsch domaja, „o, mana tauta, la es tewi mihlu!“

Wifsch juta, zil stipri wifsch mihl wifu scho pulku, kas dewās naktis tumšā no Stebi projam, nesdami gahjeena preekšgalā sawas meitenes lihki, wifus schos zilwefus ar rupjakām drehbem un degutā smirdoscheem sabakeem, kas wif dšihwoja pa meschmalas pelekām buhdinam, neprata rakstīt un beeschi ween ari lasīt, kam nebija ne nojantas no dšihwes pilnibas un bagatibas, kas pasina tikai publinus un ruhpes par deenischto maifi.

Waj ta nebija dšicha tauta, krahschna tauta! Waj ta nebija duhschiga un isturiga, waj ta nebija mundra un darbīga, waj ta nebija weikla un usnehmīga? Waj nabagais nebija daudsfahrt labs pret nabagu? Waj leelakajā dalā no schim sejam nespihdeja spehzigā inteligenze? Waj winu wahrdos nedširktija dšihws humors?

Wifsch mihleja to ar sahpiģu, smeldsofchu maigumu, kufsch winam dšina ašaras azis. Wifsch nesinaja, ko lai preekš teem daritu, bet wifsch tos mihleja, wifus, la weenu, ar winu kluhdam un pahrkahpumeem. Al Deewš! Kaut jel peenahktu deena, kur ari wifsch kluhtu mihlets no wineem!

Wifsch atmodās no sapna. Wina feewa uslika roku tam us elkona. Lauschu pulks bija pasudis. Tagad wini us trepem stahweja gluschi ideeni.

„Al, Gesta, Gesta! Kā tikai tu wareji tā darit!“

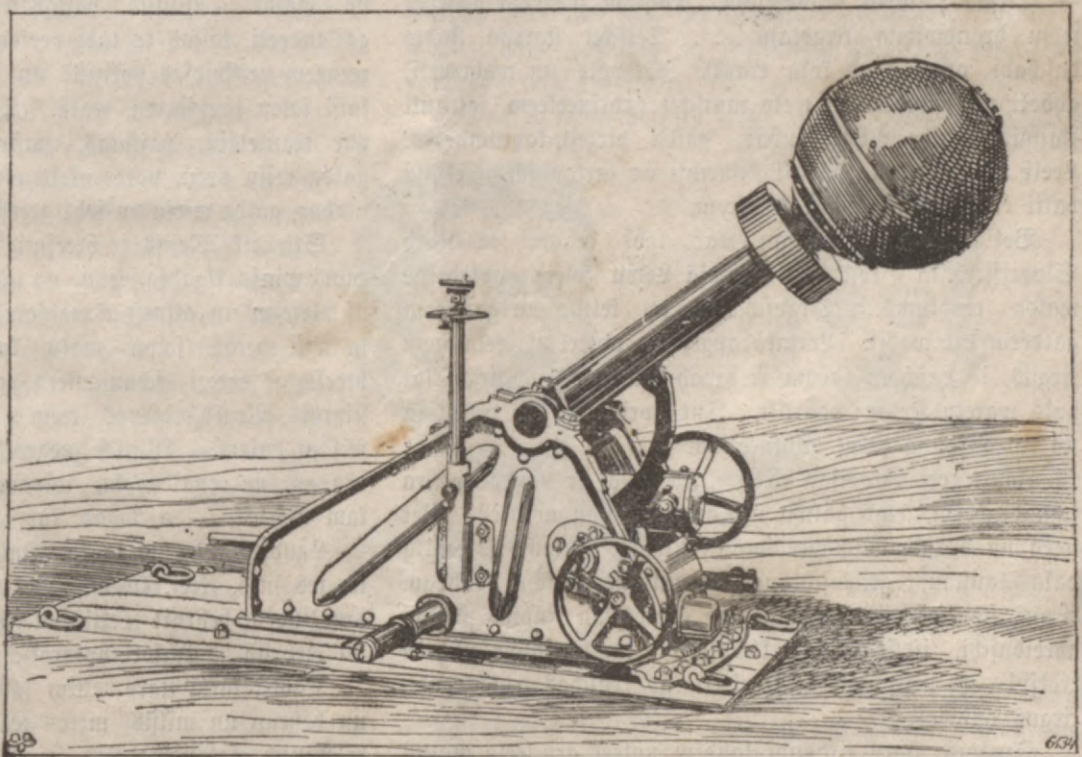
Wina apflehpa feju rokās un raudaja.

„Ko es saziju, tas wifš ir teesa!“ wifsch issauzās.

„Es nekad Nigardes meitenei nekad netiku folijees, to prezet. „Atnahz nahkofchu peektdeen schurp, tad tu dabušt redset kautko jautru!“ tas ir wifš, ko es winai tiku teizis. Es neka newareju darit, ka wina mani eemihlejās.“

„Al, es pawifam nedomaju par to. Bet kā tikai tu wareji wineem teikt, ka es esot laba un schlihta? Gesta, Gesta! Waj tad tu nesini, ka es tewi mihleju, kad wehl nedrihtsteju tewis mihlet? Man bija tagad kauns no scheem kaudim! Es gribeju ais kauna waj istust!“

Un karsti schnufti eesahka trihzet zaur wifu winas augumu.

Jaunais Krupa bumbu leelgabals.

„Al, mihlakā!“ sazija wifsch klus. „Zit tu esi laimīga, ka tu esi tik laba! Zit tu esi laimīga, ka tew ir tik staisa dwehsele!“

Brobijas tirgus.

Pirmā oktobra peektdeenā teek atklatš leelais Brobijas tirgus, kas ilgst astonas deenas. Tee ir leelakee swehtti wifā gadā. Katrs šaimneeks sagatawojas us teem ar leelu flakteschanu un zepschanu; jaunee seemas swahrki teek pusteigti gatawi un te pirmo reis parahditi kaudis. Peena plahzenischī un gatās pihragi stahw zauru deenu us galdeem, brandwihna porzijas teek dotas otrik leelas; darbi klus. Katrās mahjās farihto dšihwes. Kalpi un algadšchi isnem algu un pamatigi apšwer, kas teem tirģu pirkams. Pa leelzeem no tahleenes pluhst kaudis masos pulzinos, ar

fomam plejos, speekeem rokâ. Daudseem jadsen us tirgu lopi, kurus schais flitajos laikos nahkas pahrdot. Masi, eeteepigi wehrfeni un kafas, kuras apstahjas un eezehrtas ar preekschahjam semê, nomoka nabaga dšinejus lihds pehdigam, fazeldami pee ziteem gahjeecem dšihwu jautribu. Apfahrtejo muiſchu weefistabas pildas ar mihteem weeseem. Teef ismainitas jaunās sinas, apwehrtas zenās leellopeem un inventaram. Behrni staigâ fapnodami par leelâ tirguš dahwanam . . .

Un pirmajā tirguš deenâ — kâ tad ſawitnojas no tir-
dšeneem apfahrtejee pakalni un wiſš leelais Brobijas tirguš lauks! Wiſur uſzeltas baltas teltis, kur pilſehtu tirgotaji iſplehtuſchi ſawas prezes, kamehr Dalekarleeschi un Westgotlandeeschi ſawas mantinas ſatrauj uſ gareem galdeem, pahſegdami tās ar plihwurojoſchu audelku augſtu meetu galos. Wirwes dejtaju, leijerkaſtneeku un aflu wijolneeku — ſuitums; tâpat ſihlneetschu, kruhschu zukurina pahrdeweju, brandwihna tirgotaju . . . Telschu ſtarpās ſtahw daſchadi atmena un koka traufi. Sihpoli un mahrrutki, ahboki un bumbeeri no leelo muiſchu dahrsneekeem, ſatrauti ſkaiſtās, raibojoſchās gubās, gaida pirzeju-kahrumneeku. Leeli tirguš lauka gabali aiſnemti ar ſarkaneem, eekſchâ balti emaljeeteem ſapara trauteem.

Bet no apgroſibas jau war labi manit, ka tiklab Swartſhejâ kâ Brojê un pahrejâ Lewu eſera apfahrtnê walda truhtums. Tirgoſchanās ap teltim un garažeem galdeem eet wahji. Leelakâ apgroſiba noteek uſ leelâ lopu tirguš, jo daſcham labam ir japahrdod gowš un ſirgš, lai patš waretu ſeemu pahrtikt. Tur noriſinas ari trakuligâ un uſtraužoſchâ ſirgu mihtneeziha.

Jautri eet Brobijas tirgû. Ja tikai ir naudas pahra ſchnabiſcheem, tad galwu uſ augſchu gan noturêš. Bet neba nu brandwihns weenigais jautribas zehlonis: leelakâ daka kauſchu, attikuſchi no weentukâm meſchu buhdam tirguš ſchalzoſchajâ burſmâ, no eefahkuma juhtas gluſchi apreibuſchi, iſdſirtot ſcho kleeđoſcho un ſmejoſcho zilwu trokſni, un aiſtraujās kâ ſkurbuli no paſchas trakās gada tirguš dšihwes.

Sinams, ſtarp tikdauds laudim noteek ari leela mantu un naudas apmaina, bet to tomehr newarêš te ſaukt par galweno leetu. Swarigakâ leeta ir ſaſtapſchanās ar labeem draugeem, ar kureem tad apſehſtees kahdâ boditê, kur pa-
zeenajas zits zitu ar deſam, ſpeka pihradſineem un brandwihnu, waj lihgarinas peerunaſchana, peenemt par dahwanu dšefmu grahmatu un ſihda lakatimu, waj ari tirguš dahwanianu ſapirkſchana mahjās atſtahteem maſajeem.

Kaš ween naw ſpeesti palikt mahjās apkopt mahjas ſoli — wiſš ir Brobijâ. Te ir kawaleeri no Etebi un ogkdegi no Rigardes, ſirgu tirgotaji no Norwegijas un ſomi no ſaweem leelajeem meſcheem un klaidoni, — no wiſu kungu walſtim.

Schur tur kauſchu jubra ſapluchſt wirpuli, kureſch leelas kâ wilnis greeſchotees ap kahdu widus punktu, un neweens neſin, kaš tur noteek, kamehr pahris poliſiſteem iſdodas wilni ſalaust, lai nobeigtu kahdu kautianu, waj palihdſetu peezelt kahdus apgahjuſchos ratus. Un nahkoſchâ minutê

publis ſagreecſhas atkal no jauna — ap tirgotaju, kaš kaulejās ar jaunu, nīpru meitſchu.

Apmeqram uſ pušdeenu eefahkas pluhſſchanās. Semneeki ir eenehmufchees galwâ, ka westgotlandeescheem eſot pahrat iſſas olektis. Ap garažeem galdeem iſjelas pa-
preekſch kilda, tad lamaſchanās, kura drihs pahreet uſ duhru waronibu. Preekſch laudim, kuri ilgi naw redſejufchi zita neka, kâ ween truhtumu un poſtu, ir leela atweeglinaſchanās, reiſ labi kreetni eezirſt pulkâ, weenalga, ko, waj par ko tad ari trahpa. Stiprineeki un kauſchki, eeraudſi-
juſchi, kur kahda pluhſſchanās, metas ſteigſchuš no wiſam malam kluht darbâ. Kawaleeri zenſchas eelausteš publi, lai nodibinatu pehz ſawas wiſhes meeru un kahrtibu. Dalekarleeschi ſteidsas palihgâ westgotlandeescheem.

Stiprais Menſš no Forſas ir patš braſchakais un niſnakais. Peedſebrees wiſch ir jau kâ dehle un ſaſtaitees ne maſat. Wiſch patlaban ſatwehriš kahdu westgotlandeeti, taiſas to labi peekaut, bet uſ ta palihgâ ſau-
zeeneem peesteidsas poliſiſts un grib peepſeepſt ſtipro Menſſ laiſt ſawu laupijumu walâ. Stiprais Menſš, ſaduſmots par trauzetaju, paſkatas, paſtoſtas, — norauj no kahda galda wiſu prezi, pakar olekti plato un aſtonas olektis garo, plahno galda wirſu un ſahſt greest to kâ ſobenu ap galwu . . .

Stiprais Menſš ir breeſmigs zilwekš. Silipſtades zee-
tumâ wiſch iſgahſa ſeenu, un laiwinu no eſera war panemt uſ plezeem un aiſneſt uſ mahjam ſmeedamees. War ſapraſt, ka wiſš metās ſawu malu kureſch, eeraudſijufchi wina breeſmigo eerozi ſchaujamees pa gaiſu tam apkahrt. Bet ſtiprais Menſš dſenas teem pakat, ſweldams ar to uſ wiſam puſem. Wiſch negreecſch wairš wehribas ne uſ draugu, ne eenaidneeku, winam tikai wajaga tagad kahda lam uſbrukt, — o, tagad, kur tam eerozis rokâ!

Laudis behg no ta kâ iſmiſufchi. Wihreeſchi un ſee-
weetes juht, ſkrej, kleeđš. Bet kâ ſeeweetes lai iſbehg, — tām lihds ir behrni! Teltis un pajuhgi aiſſproſto zeku, gowiš un wehrſchi, ſatrakoti no trokſchyna jauzas pa eelam. —

Kahdâ kaktâ ſtarp teltim ſaſpeeſchas tſchupa ſeeweefchu un behrnu un milſis metas teem wirſû. Winam leelas, ka wiſch eſot pamanijis ſtarp tām kahdu westgotlandeeti! Bahlās iſbailêš ſeeweetes winu ſagaيدا un ſabruht kâ lauſtas pee ſemes pret wina pazelto galdu un taš no-
ſwilpdams kriht winam wirſû.

Bet te kahdš wihrs winu widû ar iſſteeptâm rotam ſiteenu uſtwer un taš ſeeweefchu neaiſſneedš. Wiſch ir palizis ſabruhtkoſchâ publi widû kahjās un labprahrtigi weens ſagaidijis Menſa eerozi, lai iſglahbtu daudjuš. Seeweetes un behrni ſtahw dšihwi un weſeli. Wihrs winus ir iſglahbis, laudams pret ſewi treezeena ſparu, bet wiſch patš nu guk beſ ſamanas pee ſemes.

Stiprais Menſš atſtahj galdu nepazeltu un paleek ſa-
ſtindſis ſtahwot. Paſchâ pehdejâ azumirkli, galdam krihtot uſ droſchâ wihra pakauſcha, winu azis ſaſtapās un ſchis ſlateens winu padarija mehmu. Wiſch kluſſ kaujas ſewi ſaſeet un aiſweſt uſ zeeetumu.

Bet pa tirguš lauku ſibena ahtrumâ iſplatas wehſts, ka ſtiprais Menſš noſtis kapteini Lenartu. Eet no mutes

mutē, ka tas, kas weenmehr bijis tautas draugs, nu esot kritis, lai glahbtu seeweetes un behrnus.

Un leelajā lautā, kur tikko wehl šalza un kuhšaja newaldamā skubā, peepeschi wišs top klufs. Turgoschanās notruhlst, pluhšchanās beidsas, dšehraju pulžini boditēs isklišti, welti wirwes dejotajs fauz pehz skatitajeem . . . Tautas draugs ir miris, tautai ir fehras. Dstikā klufumā speeščas wišs ap weetu, kur wišsch kritis. Wišsch guf issteepees pee semes, bes samanas un elpas. Neredš neweena eewainojuma; tik galwas kaušs ir itkā šaspeests.

Wairaki wihri usleek winu ruhpiigi us ta pašča galda, kuram waronis pazehlees preti. Wini leekas manijusch, ka wišsch wehl dšihws.

„Kurp lai mehs winu nu nepam?“ jautā tee šawā šarpā weens otram.

„Uš mahjam!“ atbild kahda rupja, aša balšs is drušmas.

Ja, labee wihri, nepam winu us mahjam! Betat us plezeem un nepam us mahjam! Wišsch ir bijis par spehtu bumbinu Deewa rokās, ir tizis no Wina elpas nehšats kā spalwina wehja. Nepam tagad winu us mahjam.

Wina eewainotā galwa ir gulejuse us zeetuma zeetās gultas un us feena klehpa šchuhnos. Laujat winam tagad noklucht mahjās un isdušetees us mihtsta spilwena! Newainigs wišsch ir nehšs kaunu un zeeschanas, newainigs wišsch ir aisraidits no šawa pašča šleegschna. Nepam winu tagad us mahjam! Besmeera behglis wišsch ir bijis un ta šunga zekus štaigajis, kur warejis toš atrast; bet wina ilgu seme ir weenmehr bijuse wina mahjas, kuru durwis Deews wina preekschā ašdarijis. Nepam winu us mahjam! Warbuht wina nams atwehrfees preeksch ta, kas miris, lai glahbtu seeweetes un behrnus. —

Tagad wišsch nenahš kā nošedsneeks, pawadits no streiputojofcheem schuhpam — šlumjšch winam šeko šauschu pulks, kura buhšinās wišsch ir dšihwojis, kura behdam wišsch ir palihdšejis. Nepam winu tagad us mahjam!

Un wini to dara. Šeschi wihri pazet galdu us plezeem un atšahj tirgu. Wišur, kur wini eet, šaudis pagreesčas pret teem un škatas klufi: wihreeschi nonem zepures, seeweetes nolēezas kā Deewa namā. Šiti šahš runat, kahds wišsch bijis žilweks — tik labš, tik preczigs, tik palihdšigs, tik deewbijigs.

Šr šawadi noštatitees, ka weenam nesejam nogurstot, ta weetā tuhšat nahš žits un klufu zeesdams paleek plezu šem nepamā galda.

Un kapteins Lenarts nahš garam ari kawaleereem.

„Man jaet un jausrauga, ka wišsch nonahš šahrtigi mahjās,“ šala Berenkreizs, atšahdams šawu weetu un, dodas lihds us Helgeseteri un wina preekschšihmei šeko daudš žitu.

Tirgus paleek gandrihs tufšs: wišs eet pawadit kapteini Lenartu us Helgeseteri. Šaruhpejas tatschu, kā wišsch noklucht mahjās. Wišs wajadšgeee eepirkumi war palikt us wehšaku laitu. Tirgus dahwanas masajeem teek ašmirštas, dšeesmu grahmata paleek nenopirkta, šihda lafatinsch, kas

tikko šairinaja jaunawas azis, paleek us bodites galda pee žiteem . . . Wišsem jaet lihds un Jaredš, ka labi kapteinis Lenarts nonahš lihds mahjam.

Kad gahjeens nonahš pee Helgeseteres, tur wišs ir tufšs un klufs. Atkal atškan palawneeka duhres pret aššlehgtām durwim. Šalpotaji wišs ir ašgahjuschi us tirgu, nama mahte ween ir palikuse šehtā un šargā mahju. Ari šchodeen atwer wina pate.

Un, kā jau reis prašjuse, praša wina ari šchodeen:

„Šo žuhs wehšatees?“

Uš šo palawneeks atbild, kā jau reis atbildējis:

„Mehs atnahžām ar šawu wihru.“

Wina ušluhto to, šahwot winas preekschā, šihwi un apšinigi, kā arweenu. Wina paškatas us nesejeem ašš wina — tee raud, wišs šauschu pulks ašš wineem škumšt lihds ar teem. Wina šahw us trepem un eerauga šinteem raudošchu azu, kas apbehdinatas luhtojas tai preti. Behdeji wina paškatas us nestuwem gulofschajā wihrā un peespeesch roku pee šrds.

„Šchi ir wina pateesā šeja!“ wina murmina.

Melnikalnes tronamanteneeks Danilo.

Melnikalnes prinžis Mirko.

Bes šahlakas šaušschanas wina atrauj bultu, atwer plašchi durwis un šteidsas žiteem pa preekschu us gušamistabu.

Ar palawneeka peepalihdšibu wina isplešch šastumto dubultgultu un uspošch spilwenus un pehšus un tad kapteins Lenarts top noguldbits us balteem palageem un mihtštam duhnam.

„Wišsch wehl dšihws?“ wina jautā.

„Ja,“ atbild palawneeks.

„Šr wehl žeriba?“

„Ne, tur nekās naw lihdsams.“

Brihdi walda dšiksch klufums, tad wina peepeschi praša:

„Waj šchee šaudis raud wišs wina deht?“

„Ja.“

„Šo tad wišsch teem darijis?“

„Behdejis wina darbs bij tas, ka wišsch likās no Mensa nošstees, lai isglahbtu behrnus un seeweetes no droščas nahwes.“

Brihdi wina fehšch klufu zeesdama un domā.

„Kas ihsti šoreis bija winam par šeju, palawneek, kad wišsch preeksch diweem mehnescheem bij atnahžis mahjās?“

Palkawneeks farahwàs. Tikai tagad winam wiſs fakars tika ſkaidrs!

„Geſta bij winu iſkrahojis!“

„Tà tad eš deht kahda kawaleeru joka eſmu aiſſlehguſe winam mahjas? Kà juhs domajat kahdreis dot par to atbildibu, palkawneek?“

Verenkreis paraustija platos plezus.

„Uſ manas firdsapſinas gan buhs ne tik ween, par to jaatbild“

„Schis nedarbs ir wiſtaunatais, ko tu jel kad eſiſdarijis!“

„Tahdà gadijumà eš nefad ari neeſmu gahjis gruhtatas gaitas nekà ſchodeen ſchurp uſ Helgeſeteri. Beſ tam te ir ari wehl diwi ziti waingee.“

„Un kaš tee ir?“

„Weens ir Sintrams, otrs, mahſiz, eſi tu pate. Tu eſi pahraſ zeeta. Eš labi ſinu, ka ne weens ween ir mehginajis ar tewi par tawu wihru iſrunatees, bet welti.“

„Taš ir taiſniba!“ wina atbild. Un tad wina luhds to, lai wiſch iſſtahta tai wiſu par toreijejo Brobijas djerſchanu un Geſtas nelaimigo joku.

Un wiſch to dara, ziſ labi ſpehdams un ziſ paturejis atminà, un wina kluſu zeeſdama noklauſas no weena gala lihds otram. Kapteins Lenarts guſ wehl weenmehr beſ ſamanas tai preekſchà. Iſtaba pilna ar kaudim un neweenam neenahſ ne prahtà noſtumuſcho pulku raidit projam. Wiſas durwis ſtahw plaſchi atwehrtas, wiſas iſtabas, trepeš un preekſchnams pilni ar kluſeem, ruhpju noſpeeſteem zilweeem, lihds pat tahlakajam pagalma kaſtam. Tikai kad palkawneeks ſtahtu beids, kapteina ſeewa uſzekaš un greeſchas pret ſanahkuſchajeem ar pazeltu balſi:

„Ja warbuht iſtabà atrodas kahds no kawaleereem, tad eš luhdsu to, iſeet. Man ir gruhti redset, ka kahds no teem atraſtoš mana wihra mirſchanas gultas tuwumà.“

Palkawneeks, ne wahrda neſazijis, uſzekaš un dodas laukà. To paſchu dara Geſta Berlings un wehl pahris kawaleeru, kaš pawadijuſchi kapteini Lenartu no tirguš lihds mahjai. Kaudis baligi pagreeſch maſajam paſemoto wihru pulzinam zeku.

Kad wini ir projam, tad Lenarta kundje greeſchas atkal pee kaudim un praſa:

„Waj naw ſche kahda, kaš manu wihru pa ſcheem mehneſcheem redſejis un waretu man pateikt, kur wiſch dſihwojis un ko darijis?“

Un kaudis eſahſ tai ſtahtit par kapteini Lenartu, nodot ſkaiſtu leezibu par to, kuru wina pahpratuſe, — winat, kaš ſawu ſirdi apzeetinajuſe un aiſſlehguſe tam durwis. Tagad atſkan ſlawas dſeeſmas no neſtaitamàm luhpam.

Wezi wihri, kaš nefad naw laſſjuſchi zitaš grahmatas, kà bibeli, runà winas preekſchà ſjaba grahmatas lihdsibàs un patriarcha laikmeta walodà par Deewa ſuhtito, kaš ſtaigajis tautas widu, tai palihdsedams wiſus meerinadams un wiſus peſtidams.

Wini runà ilgi, kamehr beids. Lihds pat wakaram, lihds tumſai wini ſtahw un ſtahta. Weens pehz otra tee iſnahſ preekſchà un ſtahta ſeewai par wihru, kura wahrdu ta naw wehlejuſeš pat ne dſirdet, un wina aiſgrahbta klaufas winu walodà, kà augſtafajà, ko tai nahzees paſaulè dſirdet.

Daſchi ſtahta, kà wiſch bijis pee teem uſ ſlimibas gultam un toš dſeedinajis, daſchi, kà wiſch toš padarijis no trakuteem par goda wihreem, daſchi, kà wiſch toš iſglahbis no ſchuhpoſchanas ſehrgas, daſchi, ka tee bijuſchi apbehdinati un wiſch toš apmeerinajis . . . Katris, kam klahjees gruhti, greeſeš pee Deewa ſuhtità un wiſch ſpehjis palihdsset wiſeem; wiſmaſ wiſch pratis eeleet ſirdis meeru un zeribu. Wiſu wakaru ſkan winu ſlawas dſeeſmu wahrdi ſeewas auſis pee ſlimà wihra gultas.

Ahrà pagalmà ſtahw leeli kauſchu pulki un gaida „pehdejo.“ Wini ſina, kaš eekſchà noteekas. Kaš pee nahweš gultas teel ſtati teiktš, taš ſche lido kluſtem no weena uſ otru. Katris, kam ir kaut kaš, ko ſazit, kluſzeefdamš iſſpeeſchas druhſmai zauri. „Te ir wehl weens, kaš war kaut ko leezinat,“ kaudis tſchukſt par tahdu un greeſch tam zeku un weens pehz otra tee eeeet nodot ſawu leezibu un atgreeſchas atkal atpaſat pagalma trehſlà.

„Ko wina tagad ſaka?“ praſa teem ahrà palikuſchee. „Kà nu runà ſtingrà Helgeſeteres kundje?“

„Wina ſtaro kà karaleene un ſmaida kà lihgawa. Wina ir peeſtuhmuſe pee gultas atſweltnu trehſlu un ſalikuſe uſ ta jaunàs, winas paſchas darinatàs wihra drehbeš, kuru taš wehl nefad naw redſejis . . .“

Bet tad peepeſchi barà paleet wiſs kluſu. Neweens neka neſaka, bet wiſi kà uſ ſlepenu mahjeenu ſina: „Tagad wiſch mirſt“ . . .“

Kapteins Lenarts atwer azis, paſkatas aplahrt un ar to, ko wiſch reds, ir winam deeſgan. Wiſch eerauga ſawu mahju un kaudis, un ſeewu, un behrnuš, un drahnas — un wiſch ſmaida. Bet wina uſmoſchanàs ir tikai nahweš preekſchtejis un kalps. Wiſch wehkreis gahrdſoſchi atelpo un tad iſlaiſch garu.

Wiſas walodas apluſt, bet kahda balſs uſſahſ dſeeſmu no mirſchanas. Wiſi eefahſ wilkt lihds un, no ſimteem ſpehzigu balſu neſta, dſeeſma pazekas muhſchibas augſtumoš. Taš ir ſemes ſchkirſchanàs ſweizeens augſchup lidoſchai dwehſelei. (Zurpmaſ wehl.)

Saulains ſtuhrits.

Liriska biograſija no Aſpaſijas.

„Saulains ſtuhrits“, kà dſejneeze iſſakas preekſchwahrda, ir „tikai daka no kahda leelaka darba, kurſch, kà liriska biograſija“, ſchini ſew ihpatnigà formà griib eertwert weſelu

dſihweš gahjumu wina daſchados pakahpeenos. „Schàs grahmatinas eetilpumà pehz ihſa, wiſpahreja atſkata par wiſu dſihwi konzentreti ſpilgtatee un rakſturifſtakee behr-

nibas eespaidi un pahreja pirmajā jaunībā, sneedsotees — apmehram lihdsj 16. dšhwibas gadam. Schahdam faturam esmu mehginajufe peemehrot ari dsejas stilisaziju, pantu architektonisko isbuhwi, koloritu un ritmisko nosfanojumu, iswairidamās no ašakām konturam un spilgtateem krahsu toneem un turedamās mihsstinatās šlanās un weegli pluhstoschās pahrejās. Tomehr, man reisē japeebilst, ka esmu weetam pahrlahpufe few pašchai sprautās robeschas, un ka faturš pahrlausis aplikto rahmi, kā peemehram dabas dsejotos. Te man waretu ari pahrmest, ka es us dabu esmu skatijufēs ar Raina azim un ar swaigsnem runajufe wina walodā, bet kuresch gan muhsu dabas šmbolitas laimētā buhtu warejis iswairitees no wina eespaida? Schahda aishrauschānās reisē ari usstatama kā pahreja un sagatawoschānās us turpmakām datam, kuras, kā zeru, pehz ne wifai ilga laika parahdisees drukā. — Bet te ideālā dsejneeze jau ari atstahj realo jautajumu un dšhwes ihstēnibas zeetfemi aish fewis un dodas tahkā zetojumā us sawu „Bimini“ — laimes un sapnu walsti. „Melnee negaifš patlaban gut eerahwufchees apwahrschna malās, debesš smaida noskaidrojufēs, un labwehligš wehjinsch puhsch mana pašatu kugischa baltajās burās. Un tur, šilajā tahfumā usniršt manas Bimini faulainee kraštī. . . Sirds man saht stiprak pukstet. . . azis aishplihwuro walgana migla. . . Waj es tur atradišchu toš, kurus es melleju? Toš, kurus esmu pašinufe behrnibā un pirmajā jaunībā? sawas skolas beedrenes, kuru mihtee wahrdi, nemineti tepat lido wirs melnajeem burteem kā baltas kaijas. . . waj es winus wifus wehl atradišchu? Un ja es wehl daschus atradišchu, waj wini manis wairs jel maj atminesees?“ — Ja, waj atzerefees? „Dsejneeki“, luh, kā Alfons Dode pareiši isteiz, „ir zilweki, kuri usglabajufchi sawas behrna azis“. Un lihdsigs gars tikai pilnigi saprot lihdsigu un tikai tahdam war pilnigi lihdsjust. Ja azš nebuhtu faulaina, tā raksturiski isteizas Gete, kā wina gan tad waretu sauli faredjet? Un ziti zilweki gan buhs pilnigi usglabajufchi behrna azis? Tomehr itweens zilweks ir leelakā waj masakā mehrā dsejneeks. Dsejistas juhtas, kaut ari sem neapjaušamibas šleegschna, miht katrā zilwekā. Winas tik usmodinamas. Un Apasija ar sawu burwigo, sudrabstaidro dsejas kolli spēhji darit teescham brihnumus. Winas kolles šlanas satrizina un pazilā, leef isfamist un gawilet. Wiruschas juhtas mostas un schkihstas schis debesš dsejas šwehtajā uguni. Kas lašjis muhsu leelās dsejneezes dsejas, to spēhtu aishmiršt! Winau ar winas likteni!

„Neteizi, neteizi!
Atnahzi, panehmi!
Kā wehisch salminu
Gaisos aishneš,
Kā masam reekstinam
Siršniu pahrkodi —

Šwešhajā malā
Ihgni mans muhschinsch,
Dšfdams kā guntinsch,
Duhmaini kuras, —

It pirksta galinā

Dseloni duras —

At, tu breefmoni,

Likkeni! Likkeni!”

„Wefu pukitē“ dsejas seedinūs eetin pešmifma un bezjeribas dseefma.

„Es pašchā faulitē
Wairs nesaifilshu,
Kā bahlais mehnestinsch
Es diltin dilshu.

Netihk man šche, ne te,
Wihst lehni dwehselite —
Kā wefu pukite,
Kā balta asterite!”

Un dsejolā „Debesu pelnruschkite“ dsejneeze druhmi dseeb:

„Nakts, redši manas zeefchanas.
Kad neredseja tās deena!
Wirdj swaigsnes šil-sakas un šarkanas. . .
— „At, usklausat mani jel weena!”

Zit winau ari augschā spēhd.
— Skats sneedsas lihdsj pat polam —
Es neešpehju faskatit
Tās ari man ko šolam.

Gan Šwehrejs šdraba swaru swer,
Bet manas laimes naw winā —
Un selta graudi, ko Seetinsch ber
Man nekriht preekschautinā!

Tur šafehduschās kā draudšenes
Getšch weeneem debesu rateem
Brauz garam Septinswaigsnites
Gar maneem migloteem skateem.

Un mehnešš, muhschibas weentulis,
Ar šahpigu smaidu waigā,
No semes azis nowehrešš,
Pa debesu eelam štaigā.

Garšch mirdsoššs mehtels kā waldneekam,
Tam mahkoni pakat plihwo. . .
At, kas gan semes šahpes tam,
Kas leelajā muhschibā dšhwo!

Lik šahle ween platā štigā kā wahšs
Sem šokeem man wakā daras,
Un šteebriš lotās kā šahpinats,
Kur manas drehbes škaras.

Un pukēs, no meega uštrauktas, mulšt
Un šlatas kā nesajehdsot,
Un us lapu špilweneem atpakat gulšt,
Pamasam plakšteenus šlehdšot. . .

Bet tu tur, swaigsnit', wišmasakā,
Kas wištahlakā kaktinā mihti, —
No leelajām swaigsnem noliktā
Par debesu pelnruschkiti.

No winas negrib eeraudfit,
 To modram azim tu wehro,
 Tu flaiti zil lapinu semē kriht
 Un zil nolauustu sarinu sehro!

Kad taurinam pahrdur fersninu,
 Un kad studrinu famin — tu fini,
 Ak, mahfin', ar weenu aztiau
 Tit druzjin man pamirskhini!"

Bet „Bij!"

„Bij dwehfelite
 No faules apspihdeta
 Kà galotnite,
 Ak, bij!

Bij, — mani sapni bij
 Kà wasaras fihlee putnini
 Kà raibee kufainifchi,
 Ak, bij!

Mu mana mihlā dwehsele
 Kà eefnigufe eglite
 Wairs nespehji sarus zilati;
 Wehifsch sneegu aplahrt wij,
 Ak, bij!"

„Warbuht seedonis, warbuht seedonis
 Mani eepreezinās;
 Winsch, kas zaur ehrtfchkeem smeedams breen,
 Ar sawam silām azim ween
 Winsch mani isdseedinās.

Warbuht wasara, warbuht wasara
 Mani atdsihwinās;
 Ar fltu faules rozinu,
 Kà fatinufchos lapinu
 Ta mani atrotinās.

Warbuht rudenits, warbuht rudenits
 Radis lihdselitti,
 Un man uf fahpju weetiau,
 Uf paschu flimo fersninu
 Liks baltu asteriti.

Seema weenigā, weku mahmina,
 Ta man lihdsēt sinās,
 Un mihlā, baltā sneedfinā
 Kà ahbeliti meschmalā
 Ta mani eepuhtinās. — "

Tatfchu

„Zerē, af zerē!
 Ar spahrneem, fliti pahrfegteem,
 Kà gulbju mahte perē
 Wehl seema wirs semes dihglishcheem.
 Bet jau plahnās tschau linas schkikas,
 Un kuflee afni is semes leen, —
 Kà tawa dwehsele weena ween,
 Lai sawās zeribās wikās!

Bels seedonis pukes galwinu,
 No pehrnās salnās kostu,
 Kà winsch lai tewi aismirstu
 Ar wifu taru postu?
 Winsch nowels tew flogu noß!
 Tu neeß weena par sewi, bet wiß, —
 Un wisumu tura winsch apjofis
 Ar sawu warwihfnas jostu."

Bil flaitas, luhf, „Seedona nattis!" Ta, luhf:

„Schonatt:

Breest augfchup wifas fulinas,
 Pliht pufchu smalkās tschau linas,
 Is semes afnini isschekas.
 Un wifu apnem kà rozina
 Saun=mehnescha flaidā malina.

Schonatt:

Plaufst pirmās satdseltenās lapinas,
 Top bruhnas pumpuru misinas,
 Un nahkotnes seedi aismetas —
 Un wifu sewi juhtofcha
 Pufst kahda jauna fersnina — — "

Un, ja dsihwi uf spehli neleezi, faki, kà dsihwi gan
 eeguhfi! Gelfchā „Breesmās un flaitumā!"

„Klau, Klau!

Ar dimanta zirwi faule grib
 Jau ledu pufchu flaldit,
 Wisapahrt wiß raifas, kuhst un fib . . .
 Nekur wairs nu fersninu waldit, —
 Ta lihdsi grib traufmā un steigumā:
 Heifā!

Jau! Jau!

Wiß weenās schwihtrās faskaldits,
 Ar sprahdseeneem ledus plaisā,
 Un wikau dehlinsch, burbulits,
 Sweesch preezigi zepuri gaisā;
 Ta noschkiht sil-saki-sarkana!
 Heifā!

Baid! Baid!

Ka, zitween tahli azis reds,
 Wispahri pluhdi lejas,
 Un wifu blahnumu uhdens feds,
 Naw wairs ne zeku, ne ejas,
 Un tahlak wehl straume streen schnahfdama:
 Heifā!

Laid! Laid!

Lai ari uhdeni joneem streen,
 Lai israuti wiß tilti,
 Waj mahjā palift un gaidit ween,
 Lihds wehifsch fahf putinat smilti?
 Ne! — Gelfchā breefmās un flaitumā:
 Heifā!"

Staitis, dsejifks ir Aspafijas „Saulainais stuhrits".
 War wimu til ikweenam no wifas firds eeteift. Tauta,
 kas zeeni un mihlē sawus dsejneekus, pazet pate sewi. —

Apfkats.

Pahrskats par Latweeschu Skatuves Beedribas un Jaunā Rīgas Teatra darbību 1909./10. g.

II.

Beedribu un teatri ir pabalstījušas ap 75 daščadas personas un beedribas, aisdodamas kopā 5095 r. 26 kap.: 20 daščadi seedotaji (to starpā tā leelakee Latw. Amatneeku palihdšības beedriba, Romanowa eelā 25, ar 200 r., šchis beedribas kraļš=aisdewu kafe. Elisabetes eelā 16, ar 900 rbf., Peektā fawstarp. kreditbeedriba, Terbatas eelā 7, ar 100 rbf., Rīgas Amatneeku kraļš=aisdewu kafe, Suworowa eelā 14, ar 150 rbf.) kopā ar 1724 rubf. 71 kap.; 18 daščadi garanti, beedribas un privatpersonas, kopā ar 530 rbf, 10 kap.; Rīgas latweeschu deenas awišeš „Jaunā Deenas Lapa“, „Latwiija“ un „Dsimtenes Wehstnešs“, ušnemdamaš par brihwu teatra šrudinajumus un aškrašdijumus; beš tam „Uguns un Naktš“ fondam ašdewuščas 74 daščadas beedribas un personas 1307 r. 90 kap.

Beedribas peknaš un šaudejumu reħšins ir šchahds:

Saudets:

Uš artistikšā personala algu reħš.	13,009 r 41 kap.
„ tehniskā personala algu reħš.	5,067 „ 21 „
„ deenas isdewumu reħšina	7,702 „ 91 „
„ ihreš reħšina	6,378 „ — „
„ rakstneeku honoraru reħšina	1,422 „ 88 „
„ ašišču un drukāš darbu reħš.	423 „ 55 „
„ benefižeš reħšina	990 „ 77 „
„ ašneħmumu prozenteem	238 „ 82 „
„ kanzlejaš isdewumeem	84 „ 07 „
„ šaimneezibaš reħšina	14 „ 13 „
„ dekroraziju 20% dilsčanaš	485 „ 48 „
„ koštimu 20% dilsčanaš	423 „ 32 „
„ invent. un bibl. 20% dilsčanaš	146 „ 25 „
„ reħwištū 50% dilsčanaš	87 „ 63 „

Kopā saudets 36,484 r. 43 kap.

Pelnits:

No teatra iskrašču reħšina	32,785 r. 96 kap.
„ beedru naudaš reħšina	1,326 „ 50 „
„ seedojuma reħšina	1,724 „ 71 „
„ daščadu eeneħmumu reħšina	217 „ 16 „

Kopā 35,954 r. 33 kap.

Škaidrš šaudejums, furu sedš garanti, 530 r. 10 f.

Bilanze 1. julijā 1910. g. ir šchahda:

Aktivā

Kašē škaidrā nauda	125 r. 56 kap.
Inventars un biblioteka	685 „ 10 „
Dekorazijaš	1981 „ 62 „
Koštimi	1693 „ 29 „
Reħwištēš	83 „ 56 „
Šaloga weħrtšpapiri	500 „ — „
Artišteem eepreēšch ismaksata alga	225 „ 26 „
Garantu reħšins	150 „ — „
Šistabwošča šrudinajumu maksā	215 „ 30 „
Konvenzionala šodu prašiba	204 „ — „
Atmaksajami isdewumi	50 „ — „
1908/09. gada dešizitš	3366 „ 71 „

Kopā 9280 r. 70 kap.

Pasivā

Beedru nauda 1910./11. gadā	27 r. 50 kap.
Ašneħmumi	5095 „ 26 „
Tehniskā personala alga	52 „ 50 „
Ašišču reħšins	623 „ 35 „
Šhre	1135 „ — „
Rakstneeku honorari	183 „ 37 „
Šalogi	500 „ — „
„Uguns un naktš“ fonds	656 „ 12 „
Šodu naudaš	79 „ 70 „
1908./09. gada nesamaksati reħšini	781 „ 90 „
1909./10. „ „ „	96 „ — „

Kopā 9280 r. 70 kap.

Jaunā Rīgas teatri 1909./10. g. šefonā išrahditas lugaš (kronologikšā šahrtibā) ir šefošas: W. Riškowa „Krona dšihwotliš“. A. Strindberga „Pelikans“. G. Wieda „2x2=5“. J. Peteršona „Šaštīguschāš dweħšeles“. A. Tšechowa „Kaija“. L. Thoma „Morale“. A. Šniglera „Warifeji“. G. Hauptmana „Nogrimušchāš šwans“. J. Langmana „Bartelš Turasēš“. Ašpašijaš „Waidelote“. L. Tolstoja „Tumšbaš wara“. L. Andrejewa „Muhšu muhšča deenas“. N. Gogola „Rewidents“. Š. Heijermanša „Wišu dweħšeku deena“. Fr. Šillera „Wilhelms Telliš“. E. Solā „Kauklis“. G. Hauptmana „Fuhrmanis Henšcheliš“. J. Tšchirkowa „Dabaš karališ“. J. Raina „Selta širgš“. P. Grusnaš „Ragana“. A. Upišča „Ragana“. M. Gorkija „Dibenā“. L. Andrejewa „Zilweta dšihwe“. G. Hauptmana „Elga“. W. Geteš „Faustš“. A. Upišča „Homo sapiens“. A. Upišča „Reinis un Zubla“. Krestowšlajaš „Peterburgaš dšihweš dublšnajā“. Š. Heijermanša „Reħšču lozekli“. L. Andrejewa „Aniša“. Gd. Zablīšča „Gundabš“. Ašpašijaš „Ragana“. G. fon Mosera „Karsch meera laikos“. W. Šekšpira „Dtello“. J. Borgštrema „Karena Bor-neman“. E. Briē „Šarkanais teefnešča mehteliš“. K. Kreužera opera „Naktšmahjaš Granadā“. Ašpašijaš „Guna“. B. Bjērnšona „Kad jaunais wiħnš seed“. Šch. Moljēra „Škopulis“.

Apmekletaju Šaunam Rīgas teatrim bijis:

1) 60 israhdēš par pilnām zenam (weetu zenas 150, 100, 75, 50, 40, 25 kap, školneekēem pirmāš diwāš weetāš 1/3, pahrejāš uš 1/2 lehtaf):

I. weetā pawišam 690, II. weetā 3575, III. — 6182, IV. — 9799, V. — 5557, VI. — 9308, kopā pawišam 35,111. katrā israhdē zaurmehrā 585 apmekletaji.

2) 39 israhdēš par pašeminatām zenam (weetu zenas 100, 75, 50, 30, 20 kap., školneekēem pirmāš diwāš weetāš uš 1/3, pahrejāš uš 1/2 lehtaf):

I. weetā pawišam 477, II. weetā 2104, III. — 3704, IV. — 6403, V. — 3877, VI. — 5670, kopā pawišam 22,235, katrā israhdē zaurmehrā 570 apmekletaji.

3) 37 tautas israhdēš (weetu zenas 50, 30, 15 kap., školneekēem 20 kap.):

I. weetâ pawifam 3740, II. — 8242, III. — 10,685, kopâ pawifam 22,667, zaurmehrâ katrâ israhðê 612,6 apmekletaji.

4) 6 benefizjês (5 par pilnâm, par pašeminatâm zenam pawifam 3941, katrâ zaurmehrâ 657 apmekletaji.

5) 6 israhðês Selgawâ (2 „Kruschokâ“ un 4 „Latv. beedribâ“) pawifam 2764, zaurmehrâ katrâ israhðê 460 apmekletaji.

6) 2 beedru wafaros pawifam 1117, zaurmehrâ katrâ 558 apmekletaji.

Wišâs 150 israhðês kopâ pawifam 87,835, zaurmehrâ katrâ 5,855 apmekletaji. Skolneetu bijis israhðês par pilnâm zenam 34%, par pašeminatâm — 41%, tautas israhðês — 13%, benefizjês — 46%, beedru wafaros — 18%, par wišâm 140 israhðem kopâ 26,031, jeb 33%.

* * *

C e n e m t s Ķaumâ Rigas Teatra israhðês:

1) 60 israhðês par pilnâm zenam:

I. weetâ pawifam eenemts 871,05 t., II. — 3112,35 t., III. — 3615,35 t., IV. — 3633,23 t., V. — 1814,88 t., VI. — 1894,58 t., kopâ pawifam 14941,44 t., zaurmehrâ katrâ 249,03 t.

2) 39 israhðês par pašeminatâm zenam:

I. weetâ pawifam eenemts 410,55 kap., II. weetâ 1296,85 kap., III. — 1489,81 t., IV. — 1259,30 kap., V. — 922,39 t., VI. — 853,59 t., kopâ pawifam eenemts 6,32,42 kap., zaurmehrâ katrâ 159,81 kap.

3) 37 tautas israhðês:

I. weetâ pawifam eenemts 1795,20 t., II. — 2017,16 t. III. — 1387,75 t., kopâ pawifam eenemts 5200,11 kap., zaurmehrâ katrâ 140,55 kap.

4) 6 benefizjês pawifam eenemts 1711,62 kap., zaurmehrâ katrâ 235,27 kap.

5) 6 israhðês Selgawâ pawifam eenemts 2717,75 kap., zaurmehrâ katrâ 452,86 kap.

6) 2 beedru wafaros pawifam eenemts 666,16 t., zaurmehrâ katrâ 333,08 kap.

Kopâ 150 israhðês pawifam eenemts 31469,57 kap., zaurmehrâ katrâ israhðê 209,13 t.

Teesa un taisniba.

Kreewijas teesas wehštire tikufe bagatata par weenu behdigu lapas pušē.

Saratowâ uš walšs domes lozeka grafa Uwarowa ūhðšibu apgabala teesa noteesaja uš diweem mehnescheem zeetumâ melnšimtneeku ūhurnala „Bratskij List“ redaktoru protojereju Pošdnewu. Šhini organâ bija nodrukats rakšs, kurâ grafs Uwarows, kâ ari ziti walšs domes lozeki (Tšheidse, Dimšcha) tika, ne tikai wišadi gahniti un ūahlati, bet ari apwainoti par noteiktâm nošeedšibam — par ūwehresta laušchanu, pareištizigas bašnizas apwainošchanu u. t. t.

Redaktora nošeeġums te, kâ „Pet. Btg.“ ašrahða, bija azim redšams, un tadehl ari apgabala teesa atšina Pošdnewu par wainigu apmelošchanâ prešē. Tomehr teesu palata pa-

ūlatijâs zitadi uš leetu. Wina attaišnoja redaktoru Pošdnewu, tadehl ka, pehž ūhðšetaja norahðijuma atrada inkriminējamâ rakštâ tikai biškapa Hermogena bašnizâ teikta ūprediķa atšahštijumu.

Tâ tad palata nošaka bašnizas kalpu neatbildibu, kuri Deewa namu pahrwehršch par katedri netihrai politiskai zihnai ar tahdu lihðšeku palihðšibu, kâ apmelošchana. Teesu palata itkâ atšihst, ka apmelošchana, atšahrtoġot to atbildigâ awišē, pehž tam kad ta notikufe neatbildigâ bašnizâ, ūaudē wišas nošeedšibas ūihmes un top nešodama. Tâ tad isnahl, ka bašniza ir apmelotaju patwehrušs un kriminallikumu ūpehšs ar garigâ tehwa ūwehtibu top pahrwehršs par nulli.

Bet naw nekahðas nošihmes ištirsat teesu palatas motiwus. Škaidri redšams, ka te nekriht ūwarâ motiwi. Ta ir pahrak politiska leeta, lai teesbas un lišuma motiwi tanē waretu ūpehlet leelu lomu. Teesu palatas ūpredumâ ūhini leetâ atšpogukoġušēs wiša muhšu politika wišpahri, un Šhtšcheglowitowa wiršeens teesas un taišnibas ūpreešchanâ ūewiškki.

Bet wišmas ahreja ištata dehl wajadseja teesas darbiba eeturet ūinamu weenibu. Kad Peterburgas apgabala teesa un teesu palata aištahweja labâ deputata Timošchkina godu, ko prešē bija apwainoġis Zabolnowškis, abu instantšchu ūprokuratura tureja dedšigas runas par deputatu kalpošchanu walstij un par to, ūil ūmags nošeeġums ir winus apwainot.

Nošeedšigais literats par glušchi newainigu, ūalihðšinot ar Hermogena lamášchanos, fraši tika eešlodšits zeetumâ, pee kam ūenats peeķrita apgabala teesas un palatas eekšateem. Bet tagad walšs domes lozeku apmelošchanu un apwainošchanu prešē atšihst par nešodamu. Teesa, grašam Uwarowam, Tšheidsem un Dimšcham naw gods peederet pee „ihsto kreewu laušchu ūaweenibas“. Weenâ gadijumâ deputats teek atšihst wairak kâ par neaištškaramu personu, bet otrâ — pahrkaphġot wišus likumu pantus — pašludina, ka naw šodami tee, kas apmelo tos pašchus deputatus, bet . . . tikai no zitas partijâs.

„Nabaga taisnibas deeweete! Tai ūalahġj ūemē no ūawa pjedestala . . .“ Tahdeem wahrdeem „Sowr. Slowo“ nobeidš ūawu rakstu par ūcho leetu.

Kuratora žirkulars par ūkolu un ġimeni.

Rigas mahzibas apgabala kurators peešustijis wideġam mahzibas eestahdem ūewiškku žirkularu, zaur kuru ušdod ūkolu pedagogiškâm padomem wišleelako wehribu peegreest ūkolas un ġimenes ūawštarpējai tuwinašchanai. Pedagoġiškâm padomem teek ušdots apšpreest, kahðâ žekâ wišsekmigaki buhtu išwedama ūchahra ūkolas un ġimenes tuwinašchana, kurai ir koti leela nošihme preekšch audšinašchanas: kâ išġlihtošchanas ūinâ galweno lomu ūpehlē ūkola, tâ pee audšinašchanas wišleelakâ nošihme ir ġimenei. Tahða kopeja ūkolas un ġimenes darbiba tomehr neatšwabina ūkolu no peenahkuma, zaur išġlihtibu, dišġiplinu, religiški-tikumiškku, ūištiku un eestetisku audšinašchanu pamudinot ūkolenus uš pašchdarbibu un ūawu peenahkumu apšinas nodibinašchanu. Lai weizinat u ūkolas un ġimenes tuwi-

naſchanu, buhtu eeteizams ſarihtot ſkolās wezatu wafarus, kuruſ daſčas ſkolās jau ir rihtkojuſčas ar labem panah- kumeem. Tomehr, pirmā kahtā wiſleelakā wehriba jagreeſch uſ atſewiſchām ſarunam ſtarp ſkolenu wezateem un ſkolu preeſchneekem, inſpektoreem, ahrſteem, ſkolotajeem un klawu ſuſraugeem. Skolai jabuht, pehz eephejas, uſmanigai, laipnai un weefmihtligai, atteezibā pret wezateem. Tahdu eepaidu wezaki newarot ſanemt no ſkolās, ja wineem, gaidot nſ peenemſchanu no preeſchneeka, jaſtahw koridorā, kur ſtaigā ſkoleni. Tahds gadijums kuratora kungam par noſcheſoſchanu, tomehr eſot bijis winam uſtizetā apgabalā. Lai nowehrſtu tahdu parahdibu, kurators uſdod ſkolu preeſchneekem wiſadā ſinā eerihkot, peenahzigas telpas ſkolenu wezatu peenemſchanai, kaut ar' zaur to buhtu jakeras pee ſkolās perſonala dſihwoſflu ſaſchaurinaſchanas.

Tā tad kuratora kungs zenſchas tuwinat ſkolu gimenei, par to iſglihtibas draugs titai war preezatees. Bet no Peterburgas nahf ſinas, ka tautas apgaismoſchanas miniſtrs Schwarzſ ſawos widus ſkolu projektos mehgina pehz eephejas maſinat ſabeedribas reſp. behru wezatu ſafarus ar ſkolu.

— Sihmejotees uſ ſcho paſchu kuratora žirkularu „Dſ. W.“, pehz tam, kad mums ſchis wina žirkulara at- ſahſtijums jau drukā, ſneeds paſinojumu, ka pehz pa- ſinojuma no pirmawota, tahds žirkulars ne- pa w i ſ a m no mahzibas apgabala kuratora ſga neeſot dots.

Paraugſ lauffaimneezibas maſchinu kopleto- ſchanas ſabeedribas ſtatuteem.

1. Apaſchā ſihmejuſchees pagaſta lauffaim- neeki apweenojas ſabeedribā, kuras noluhks, weizinat lauffaimneezibas att ihtibu, zaur daſchadu teem wajadſigu maſchinu un rihtu kopeju eegahdaſchanu un leetoſchanu.

Darbības ezirkniſ un waldes mitellis pagaſtā.

1) preeſhme: Sabeedribu dibina tā lauffaimneezibas beedribas nodatu, reſp. ſaru beedribu, uſ lauffaimneezibas beedribu 1898. g. normalſtatutu 3. § pamata.

2) preeſhme: Sawas mantas ſinā ſabeedriba neatkariga no min. lauffaimneezibas beedribas.

2. Lihdſektuſ ſabeedriba eeguht waj nu zaur beedru weenlihdſigām eemakſam, waj ari zaur aiſnehmumu no weetejās krahj-aiſderwu ſabeedribas.

3. Par maſchinu leetoſchanu nem ſinamu maſku, kuras leelumu noteiz pilna ſapulze.

4. Sumas, kuras eenah no ſabeedribas maſchinu un rihtu leetoſchanas, waj ari kahtu maſchinu waj rihtu pah- ddot, iſleeto eemakſu aiſnehmumu un augku ſamaſſai, iſmaſkam par labojumeem, uſglabaſchanu un algam, tā ari jaunu rihtu un maſchinu eegahdaſchanai, pehz pilnas ſa- pulzes noehmuma. Swabadās ſumas, kaut ari uſ iſſatu laiku, janogulda weetejā krahj-aiſderwu ſabeedribā.

5. Maſchinu un rihtu eegahdaſchanas, leetoſchanas un iſdoſchanas ſahrtibu noteiz pilna ſapulze pehz ſawa eeftata. Maſchinas un rihtuſ uſglabā no pilnas ſapulzes noteiktās weetas.

6. Par kahtu maſchinai waj rihtam zaur neapdomigu, nepareiju waj tihtſchu rihtibu padaritu ſaudejumu, atbild leetotajſ un atteezīgā iſlaboſchana noteek uſ wina rehina.

7. Beedrim naw teeſibas praſit maſchinu waj rihtu leetoſchanu ahrpus ſabeedribas darbības robeſcham. Mir- ſchanas gadijumā wina teeſibas pahreet uſ kahtu no wina mantineekem. Ja beedrs, dſihwes weetas, waj darba laula pahrmainas deht gribetu iſſahtees, tad par to tam jaſino 6 mehneſchuſ waldei eepreeſch, pehz kam ſabeedriba

iſmaſkā winam wina datu no ſabeedribas mantas pehz tetofcha gada pahrkſtatā peenemtās ſumas.

8. Sabeedribas walde ſaſtahw no: preeſchneeka, mant- ſina un rakſtweđeja, tā ari wina weetneekem. Waldi iſwehl pilna ſapulze, aiſklahti balſojot, katreij uſ 1 gadu. Waldes lozjekem war maſkat atlihdſibu, kuras leelumu noteiz pilna ſapulze. Weetneeki iſpilda waldes lozjeku uſ- dewumus to prombuſchanas waj ſlimibas gadijumā. Preeſchneeks ſaſauz un wada ſapulzes un waldes ſehdes un pahrkſina wiſas ſabeedribas leetas uſ pilnās ſapulzes noteikumumu pamata, ar tahdu ruhpibu, itkā uſnehmums buhtu wina paſcha. Mantſinis pahrwalda ſabeedribas mantu, ſanem un iſdara maſſajumus, wed kaſeſ grahmatu. Rakſtweđejs wed ſabeedribas grahmatas un protokolus, tā ari wed ſaraſtiſchanos ſabeedribas leetas. Wiſus iſejoſchos rakſtuſ paraſta preeſchneeks un rakſtweđejs.

9. Pilna ſapulze iſwehl 2 rewidentuſ uſ 1 gadu, kuru peenahfums pahraudſit waldes darbibu un rewidet kahtā laikā grahmatas un kaſi. Par ſawas darbības panah- kumeem teem jaſino nahkamā pilnā ſapulze. Wajadſibas gadijumā rewidenteem teeſiba ſaſaukt pilnu ſapulzi, kura, nefahrtibu gadijumā war waldi waj atſewiſchkuſ tās lo- zektuſ atzelt un jaunuſ eewehlet.

10. Gada ſapulzi ſaſauz preeſchneeks kahtā gada jan- wara mehneſi, kura ſkata zauri waldes preeſchā zeltu gada pahrkſtatu, rehkinuſ, iſdara wehleſchanas, ſaſtahda un ap- ſtiptina inſtrukcijas. Beſ tam gada, tā ari ahrfahrtejās beedru ſapulzes apſpreeſch wiſus uſ ſabeedribas darbibu atteeziguſ jautajumuſ. Ahrfahrtejās beedru ſapulzes ſaſauz walde, rewidenti, waj ari uſ $\frac{1}{3}$ beedru peepraſjumu. Sapulſchu laiks, weeta un apſpreeſchante jautajumi laikuſ beedreem zaur pawehſtem jaſino. Par ſapuljem eepreeſch jaſino ari lauffaimneezibas beedribai.

11. Sapulzes pilnteeſigas, neraugotees uſ ſanahtuſcho beedru ſkaitu un lehmumi noteek ar weentahrſchu balſu wairakumu. Gadijumā, ja balſas iſdalaſ weenadi, preeſch- neeka balſs iſſchir. Sabeedribas ſlehgſchanu un ſtatutu groſſſchanu war nolemt weenigi ſapulze, kura klah $\frac{2}{3}$ beedru un titai ar klahteſoſcho beedru $\frac{2}{3}$ beedru wairakumu.

12. Waldes ſehde pilnteeſiga, ja klah ne maſat par 2 waldes lozjekem, to ſtarpā preeſchneeks. Waldes ſehdes ſaſauz preeſchneeks pehz wajadſibas.

13. Sabeedribas ſlehgſchanas gadijumā, mantu iſdala weenlihdſigi ſtarp beedreem pehz tam, kad ſabeedribas pee- nahfumi nolihdſinati.

14. Sabeedribas gada pahrkſtati eefneedsami 3 nedelu laikā pehz gada ſapulzes lauffaimneezibas beedribai.

15. Sabeedribas beedri war buht weenigi lauffaimneezibas beedribas beedri.

Augschejais paraugs ſaſtahdits pehz eephejas iſſi. War jau buht, ka winam weena waj otra nepilniba, bet zerams, ka wiſch tomehr nodereſ kopejas maſchinu leeto- ſchanas ſabeedribam, kuras wiſlabal dibinamas tā weetejo lauffaimneezibas beedribu nodatas, waj ſaru beed- ribas, zaur to tās eeguht ari juridikaſ perſonas teeſibas. Wehlams buhtu, ka ſcho jautajumu ari no zitas puſes apſkatitu, jo kopejas maſchinu un rihtu leetoſchanas ſa- beedribam pee mums kahtā ſinā leela nahkamiba.

„Dſ. W.“

Paſinojums.

Dſchuhſtes = Peenawas twaika kopmoderneezibā war eestahtees kaut kura laikā mahjekti un praktikanti. Schim- brihſcham pahrkſtrahdajamā peena kopſuma ſneedsas pahri

par 1600 stopeem deenā (apm. ap 5076 mahz.). No 15. augusta peebeedrofees mafakais wehl trihs leelakas mafgruntneeku fainneeziabas, tā tad paredsams, ka jau ūhini rudenī pahstrahdajamā peena lopejs daudsums sneegsees deenā lihds 2000 stopu. Minetā kopmoderneeziba atrodas ilggadejā lopu pahrrouga instruktora P. Prufata funga wadibā, zaur to ari mahzetteem un proktifanteem buhs isdewiba eepasihstees ar lopu pahrrauga usdewumeem un peenahlumeem, eepasihstotees ar profesora Kelnera barošchanas tabelem, kā ari danu laukfainneeku baribas weenibam pee eeneftgas lopu ehdinashanas. Praktifkos darbus lopkopibā isdaris turpat Peenawas muiščā P. Sahze funga fermā, isbrauzot ik pehz diwi mehneschi reis estkurhjas us tuwakam preeksihmigatam fainneeziabam.

Pehz tuwateem nofazijumeem rakstifsi, kā ari personigi jagreeshas pee Dschuhfites = Peenawas Kopmoderneezibas, чр. почт. отд. Жуксть, Курляндской губ., имѣніе Пенау.

Ari zitus laifrafstus laipni luhds usnemt ūho sinojumu.

Dschuhfites = Peenawas Kopmoderneezibas pagaidu walde.

Jelgawas Latweeschu Beedriba swinēs 29. un 30. augustā fawus 30 gadu pastahwešchanas ūwehtfus. Jubilejai nolemta ūefoūha programa: 29. augustā pulstien 3 ūwehtfu aktis, ūrā sneegs atskatu us beedribas wehturi, kam ūefos apūweizinašchanas runas; aktu puūhtos „Liras“ jauhts koris ar dieūmam, peedalishchanās tā beedreem kā nebeedreem par brihwu. Pehz ūwehtfu akta kopmeelastis. 30. augustā ūwehtfu israhde, ūrā israhdis G. Hauptmana teitu dramu „Nogrimušchais swans“. Galwenās lomas tehlos Rigas Jaunā Teatra ūtatuwes ūpehi. Israhdei ūefo ūaweeūga dūshwe.

No Lufuma. Paūhūtamā bijuūchā Lufuma pilūehtas galwas Martina Krehmana leetā ismelleūchana no Jelgawas apgabala teefas ūwarigu leetu ismelleūchanas teefneūcha Karjakina nobeigta un leeta nahūs Jelgawas apgabalteefas preekūchā treūchdeen, 25. augustā. No Lufuma pilūehtas waldeš un bahrinu naudam isūūkehrdeiti jeb peefawināti kahdi 60,000 rubl., ūra ūuma lihds ar augteem no 1905. g. rudena ūafneeds apmehram 80,000 r. Tā ka galwenais wainigais Martinus Krehmanis aishbedhūs, tad par ūho ūumu jaatbild 3 pilūehtas waldeš, 3 bahrinu teefas un 3 rewifijas komifijas lozetteem — pawifam 9 apūuhdūeteem. Apūuhdūiba pret Krehmani atūūkirta un wimu mehlē. Leetas isūeefashana, zif paredsams, ilgs daūūas deenas.

No Baldones. 10. augustā us Baldones leeljeta 4. werūtē no Leel-Gezawas diwi nepaūhūstami wihreeshi nogalinajuūchi ar 3 naūcha duhreneem Grinwaldeš pagasta Anzi Darbeneeku un nolaupijuūchi winaūm ūirgu un darba ratus.

Rigas Laukfainneeziabas Zentralbeedribas waldeš ūehde 26. juliā. Klahū bija W. Stubinsch, R. Kalninsch, A. Peterfons, R. Seltinsch, Schers, Friedbergs un Ansbergs. Starp zitu teef zauri ūtatits un peenemis projektejamās maūchinu ismehginašchanas ūtajijas plans, preekūch nodošchanas ministrijai deht apūstiprinašchanas. Preekūtmuiūūas pahrwaldneeks agronomš Alberings, reūeredams par Preekūtmuiūūas fainneeziabu, aishrahda, ka labiba eūot labi auguūe, tikoi, deemschehl, aish darba ūpehta truhfuma wiūū darbi neeūot laikā weizami; joprojam ūino, ka no jauna peegahdataš 21 gowš un weens buhlis un ka lopu ehrtibas deht gowis japahrweeto no weenām ehūam us otrām. Tapat ari us Alberinga preekūūlikumu walde

nolemj, ka jaisdara ehfu remonts peepirkto lopu un ūewiūūchi ūirgu wajadūibam. Tahūat walde atwehl Alberingam 25 rbl. daūchadu ūehūlu eegahdaūchanai deht ismehginajumeem; beū tam nolemj apdroūūinat wiūu raūūu un lopu ehdamo, pehz pagahjuūūo gadu parauga. Pahrrunajot par isūtahdeš ūariūūoūchanu, prinzipā to nolemj ūariūūot 1912. g. Riga, un nolemj peeprafūt kaūem un ūemkopju beedribam, kahdas ūumas winaš ūchim noluhkam garantetu. Pilnu ūapulzi nolemj ūafaukt 5. oktobri ūch. g. Nahūūoūchā waldeš ūehde 29. augustā plūūt. 3 pehz puūd.

Wiegneru Ernūs ūwehtdeen, 22. augustā atūahrtoja konzertu II. Mitenbrauzejū beedribas dahriā. Konzerts isdewās teizami, labati nekā pirmais. Apmeūlets konzerts deemschehl bija tikai wideji.

Jaunā Rigas teatra direkzijās ūūaijinajums. Muhs luhds usnemt ūefoūūu aishrahdijumu. Tā ka 22. augustā eefahūās jauna ūefona, tad Jaunā Rigas teatra direkzija ar ūho ūūaižina teatra intereūentus peestahūtees par garanteem un abonenteem nahūkamam ūtatuwes gadam. Par teatra abonenteem ūaitas personas, kas nopehret ne mafat tā par 10 r. biūeūūu ūūeūus. Abonentu ūūeūu grahmatinas ir pahrdošchanā ar 40 un 20 ūūeūeem ā 25 kap. wehrtibā, kopā par 10 r. 5 r. nominalā wehrtibā. ūahdas ūūeūu grahmatinas dabonamas ar 10% rabata, t. i. par 9 un 4½ r. gabalā, un pret ūūeūeem war eemaint jebūuras weetas biūetes jebūrā ūahrtejā israhde. Beū ūeem 10% eetaupijuma, to dabū ūūeūu grahmatinu pirjeji, pehdeje ar to eeguhūi, ja wini beū tam eestahjas par beedreem Latweeschu ūtatuwes beedribā, teefūbu nemt dalibu teatra pahrwaldibā. Jo wiūū beedri, kas nopirkuūchi wiūmas par 10 rbl. (t. i. 9 rbl.) ūūeūu grahmatinas, ūaitas par teatra abonenteem un tā tahdi eewehl no ūawa widuū ūinamu ūkaitu preekūūtahwu Teatra komifijā. ūūeūi derigi wiūu ūefonu, un tos war isleetoū jebūura ūefona, tapehz wiūai eeteizams teatra apmeūletajeem tahduš eegahdatees. Par teatra garanteem ūaitas personas, kas garantē teatra isdewumu ūeūūchanai 25 rbl. Peeteizotees garanteem jaemahūa wiūmaū ūeturā data no wiūas garantetas ūumas (no 25 r. lihds 6 r. 25 l.), pahrešā data teatra ūefonas beigās un tikai tanī gadijumā, ja teatris buhtu strahdajis ar ūaudejumu. Teatra garanti tāpat nem dalibu teatra pahrwaldibā, eewehlot is ūawa widuū ūinamu ūkaitu delegatu teatra komifijā. Pee ūho delegatu eewehleūchanas katrs garantis bauda pa 1 balūi us katreem garanteteem rubkeem. Lai peedalitos pee delegatu wehleūchanas garanteem un abonenteem wajaga eestahūtees ari Latweeschu ūtatuwes beedribā par beedreem. Garantus, abonentus un beedrus luhds peeteiūtees un fawas eemahūas isdarit isdeenas no pulstien 1—3 deenā un no pulstien 7—8 wakarā teatra birojā, Romanowa eelā r. 25.

No Jaunā Rigas teatra biroja. Treūchdeen, 25. augustā atūahrtoš Bjernūūjerna Bjernūfona pehdejo lugu „Rad jaunais wihns ūeed“, ūra ar ūawu atūpirdūinoūūo ūaturu — dūshwes preeku un miūleūtibu — atrada pag. ūefonā tik nedalitu peekriūchanu, bet nepaguwa tift wairaf tā 2 reifēs israhdita, lamdeht daudūeem palika wehl ūweūcha. ūah israhde buhs paūeminatas zenas. ūewehrojoū to, ka 22. augusta Jr. Schillera „Fiesto“ pirmisrahde nams bija pahrpildits un daūūi nedabuja wairs biūetes, to atūahrtoš peektdeen, 27. augustā, plūūt 8½ wakarā. — Wehl teatra apmeūletajeem jaewehro, ka pehz pastahwoūeem noteikumeem ne ūeūideem, ne ūwehtdeen nekahdi isriūhkojumi naw atūauti un israhdes nebuhs. Nahūamā israhde tā tad buhs tikai treūchdeen, 1. ūeptembri un ūneegs tā nowitati latweeūeem H. ūbūena „Seemeūu waronus“.

Emils Dahršinsch †. Laikraksti nesen sinoja, ka Safulaula dšelszela peestahnes turumā sabraukts nepa-
fihstams jaunš, glihti gehrebes wihreetis, kuram nogreeta
roka un sadragata galwa. Smadsenes un meesas atleetas
wehl bijuščas redsamas pee lokomotives riteneem. —
Schaufmigi. Schis nepafihstamais, jaunais, glihti gehr-
bees wihreetis ir bijis muhsu eewehrojamaš komponištis
Emils Dahršinsch. — Kā muhsu dahrgais Emils Dahr-
šinsch noktuwis sem wagona riteneem, wehl neatminama
mihkla. Waj warbuht wina tuwredšiba tam bijuse par
eemeslu, jeb waj kahdi ziti eemesli, ja, kas to lai iština?
Neaismirstamo nelaiķi apglabā schodeen, Martina kapoš
Pahrdaugawā. Salda duša dahrgajam nelaiķim!

Do Rigaš Latweeschu teatra biroja šino: Trefschdeen, 25. augustā, pirmā nowitates israhde schini
sefonā. Ifrahdīs „Seltsiwis“, joku luga 4 zehleenos
no Schentana un Kadelburga.

Peterburgā, 19. augustā. Wina Majestatei Kungam
un Keisaram Wišschehtligat labpatizis apstiprinat wišpade-
wigatōš fūoda preekschlītumus par: Augštās Eminenzes
Rigaš arkibistapa Agatangela eezelšchanu par Leetawas un
Wilnas arkibistapu. Beš tam eezelš par Rigaš un Zel-
gawas bistapu Poltawas Augštā Eminenze Joans.

— W. Domei eesneegts likumprojekts par privatām
mahzibas eestahdem, klasem un kurseem. Privatās mah-
zibas eestahdēs Polijā un Baltijā teef peelaista mahzibu
pašneegschana weetejās walodās.

Masfawa. Pastiprinata apšardšiba pagarinata lihds
4. septembrim 1911. g.

Ahršemes.

Wahzu keisars Wikums pehdejā laikā tura weenu
runu pehz otras. Tā ka nu wahzu keisars ir impulsīwas
dabas zilweks, tad šaprotams, ka wišsch weegli aishraujas,
zehrt pahri par strihpu un nereti šazel usbudinajumu.
Seeweeschu teefibu iszihnitajas noturejuščas Berlinē plaschi
apmekletu protesta šapulzi pret keisara Karalantschu runu.
Šapulzes waditaja, štolu padomneela Kauera kundse aish-
rahdijsē, ka seeweeschu kustiba nekad naw tihklojuse pehz
labwehlibas no augščas. Kā ari keisars nedomatu par
zihnu deht seeweeschu teefibam, wina uswara neefot aish-
turama. Seeweeschu kustiba kopā ar demokratiiju eezih-
nišchot tautai neaprobeshotu pašchnoteišchanas. Keisara
runas absolūtīškais gars šazekot wišu brihwat domajōšcho
pretrunu. Weidšot peenemta schahda resoluzija: Šapulze
protestē pret keisara runā israhdito tautas uštatu un tautas
gribas noneewaschānu, kā ari pret teem preekschraštēem, ko
keisars seeweeschu kustibai eedomajas dot. Schi kustiba
prasa preeksch wišas tautas pašchnoteišchanas teefibu, un
šcho teefibu panahšs. Waldibai, kura naw pratuse šcho
runu aiskawet, šapulze ištata štarbako nepatīlu un apnemas
par to gahdat, ka pee nahkōschām wehleschanam tautas griba
pilnā mehrā panahšt uswaru. — 28. (15.) augustā **Meln-**
kalnes knašs Nikolajs šwineja šawas waldišchanas
50-gadu jubileju. Reišē ar to wišsch, ar leelwalštiju pee-
trīschānu, peenehna karata tituli un turpmal šautšees par
Melnkalnes karali Nikolaju I. Naw leedsams, ka firmāis
knašs Nikolajs schahdu paaugštinajumu ir ari pelnijs.
Wišsch špehjis ušturet šawas masās walštinas patštahwibu,
pat paleelinajis winaš plaschibu wairak, nekā diwlahrt, pa
kara laiku peeweenodams Turzijas semes gabalus. Lai
gan Melnkalne ir kalnaina, gruhit kultīwejama seme,
tomehr ta Nikolaja waldišchanas laikā šafneeguse deesgan
augstu kulturu. Knašs Nikolajs weenmehr mehdsā turetees
pehz Kreewijas preekschīhmes. Tāpehz wišsch ari drihš
pehz tam, kad Kreewijā šafauza walštis domi, ari šawā

walsti šafauza parlamentu. Ari kareiwju apgehriš Meln-
kalnē ir pehz kreewu parauga. Melnkalni un Kreewiju
pastahwigi weenojuschas tuwas draudšibas šaites. Reiš
Keisars Aleksanders III. teiza, ka Kreewijai Balkanos ir
tikai weens pateefi uštizigs draugs — Melnkalne. Ari
„jaunais“ karalis Nikolajs I. tagad pa šwinibu laiku
šawas runās usšwehriš Kreewijas un Melnkalnes draudšibu.
No Kreewijas pufes šwinibās preedalas leelknašs Peteris
Nikolajewištšs ar Sawu Šimeni. Šapeefihmē, ka karalis
Nikolajs I. tagad ir radneezibā ari ar ziteem Širopas
waldneeku nameem; wina meita Helene ir Itālijas kara-
leene un tronamantīneeks Danila ir prezejees ar kahdu
Meklenburgas prinzeš. — Melnkalne ir trefschā Balkanu
šlawu walštis, kura pehdejā laikā no knaša walštis pah-
wehrtušes par karata walsti; winaš preekschghajjas šchai
šinā bija Serbija un Bulgarija. — **Turzijas** teefleetu
ministrs Nedschmedin-Bejš pahrbrauzis no Širopas apze-
kojuma. Kā tukuli wišsch šawai tehwijai atwedis lihds
gatawu žiwillaulības likuma projektu, tā ka to tuhlin wa-
retu eewest dšihwē. Janogaida, waj Turzija pateefi weegli
un beš trauzekleem warēs eewest eestahdes, kuram Neetumu-
Širopā wajadšejis ilgu un puhliwu pilnu attīhtības gaitu
un kuras pat wehl tagad naw wišpabri pilnīgi eefakno-
juschās. — Turzija nu gan war uf to atšauktees, ka

Terauštšis, Korejas generalgubernators.

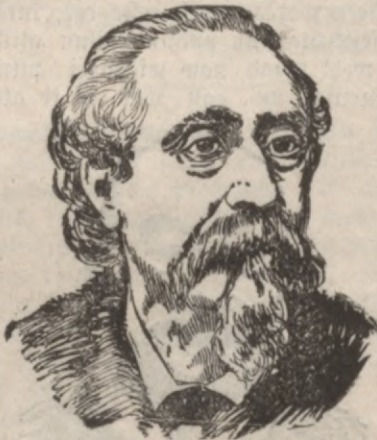
winaš pamata likums, šchariats, laulibu jau no šen lai-
teem pašinis tikai kā žiwillaulibu eestahdijumu. Peeteef,
ja muhamedaneetis atklati diwu leezineeku šlahibuhnē
šawai isredšetai ištaidro, ka wišsch to grib prezet. Ša
wina to peenem, tad ar to lauliba pilnīgi noslehgta. Pee
turku laulibam paraštām bašnijas žeremonijam naw nekahda
šewišchka teefibu špehta. No ta noprotams, ka žiwillauliba
buhtu tikai preeksch Turzijā dšihwojōšchem trīstigeem ahrkahr-
teiš jauneewedums. Sewišchki gruhra žihna šchai laulības
reformai buhs ar greeku=ortodoššo patriarchātu. Tam no
bašnijas laulibam šanahš toti prahwi eenehnumi, no kureem
tas negribēs atšazitees. Beš tam schis patriarchats wiš-
pahrigi nelabwehligi štatas uf tagadejo waldibu, kura tam
wišās leetās isleekas par daudš brihwprahtiga. Patriar-
chats tapēhz žef waldibai wišadus schkehrščlus žetā, kur
tikai waredams. — **Seemel-Amerikas Saweenotās**
Walštis eesneegschot meera kongresam Brifelē preeksch-
likumu, lai nodibina pašales šaweenibu, kura karu nah-
kotnē padaritu par neespehjamu. Tai noluhkā wajagot
Šagā eezelt eestahdi preeksch štarptantu likumu došchanas
ar štarptantu rihzibas teefibam. Amerikānu delegatu pro-
jektam preeksch meera konferenzes presidents Taštš peekrihtot,
un esot drošchi šinams, ka wišsch to pabalštīschot. Ame-
rikānu delegati šewišchki dedšigi puhleschotees, ka šchim
preekschlītumam no wišām pufem lai peekriht un žer, ka
wineem ištōschotees panahšt, lai šcho preekschlītumu wiš-

pirmā kahrtā pahrspreeš, kamehr wiš žiti jautajumi at-
bihdami uš wehlatu laitu. Šhās amerikānu delegāzijas
preešfehbetajs, kongresa dalībneeks Richards Bartolds no
St. Luijas, gribot galweno runu turet nodomatai pasaules
faveenibai par labu. Wīnšch runās wahju, angļu un
frantschu walodās un aprahdis, ka eezelt starptautu likumu
doščanas un rihzibas jeb ispildu eestahdi ir pirmais
folis uš starptautu šchihreju teefas nodibinaščanu.

Berlinē, 31. (18.) augustā. „Tägl. Rundschau“
raksta, ka isdeweš isgatawot jaunu pulveri. kas labaks par
lihdšschinejo besduhmu pulveri un sewišski noderigs arti-
lerijas wajadšibam.

Kopenhagenā, 3. sept. (21. aug.). Lai ar uhdeni
kugoš, kuri nahš no Kreewijas, neeweštu koleru, tad isdohs
rihojums uhdeni no kugeem ispumpet jau atklastā juhrā,
pirms kugu eebrauščanas Kopenhagenas ostā.

Mujorkā, 31. (18.) augustā. Sawā runā, kuru tu-
reja Denwerā, Koloradas walsti, Kuswelts aš usbruka
Saweenoto Walstju augstakajai walstis teefai, kura pabalstot
treštus.

Paolo Mantegazza f.

Londonā, 1. sept. (19. augustā). Lankastres pil-
sehtā kahdā no tureenes leelakajām tirdsneežibas magasi-
nam, kad ta patlaban bij pilna ar pirzejeem, eegruwa jumts un
greesiti, aprahdami magasiņu ar wišu publiku un pahr-
dotawas personālu sem drupam. Išwilkti wairak nekā
20 lihki. Bes tam loti dauds ir eewainotu; leelakai dakai
eewainojumi tik gruhti, ka uš iswešefošchanoš naw to žeret.

Muhsu bildes.

Damas gihmetne. Jana Rosentala glesna. Waiga
un patihkama šchi glesna, kà jau wišpahri jauniba. Kas
redsejis tikai Rosentala „Pee kapsehtas“ un „No basnizas“,
tam gruhti eedomatees, ka Rosentals waretu glesnot tahdu
tik maigu gihmetni. Tur realisms, te zehls idealisms,
tur dšihwes teeschamiba, kahda ta pateesiba, te ta no mahšle-
neeka gara apšfaidrota un pahrwehrteta. Štaista, koti
štaista šchi Rosentala glesna. — Ko wišu zilwets neisgudro
zilwetu isnihzinaščanai! Krups, kà tas šhmejumā redšams,
atkal isgudrojis kahdu jaunu leelgabalu — bumbu leel-
gabalu. Ar šcho leelgabalu, kas mašs un weegli wada-
jams, war schaut mišu bumbas 300 metrus (ap 1000
pehdu) tahlumā. Leeta, luht, ta, ka bumba wis neteef
bahsta leelgabala stobrā, bet ta peestiprinata pee kahta un
tikai kahts nahš stobrā, kà to šhmejums rahda. Iščhauta
bumba atdalās no kahta un kahts nokriht semē, kamehr
bumba šfreen tahlak. Šchis leelgabals leetojams pee
sturmefchanas no aissargu grahwjeem. — Pošenā, kà jau

šnots, usželta jauna keisara pils, kura ismatfajuse 5½ milj.
martu (ap 2 milj. rubtu). Šhmejumā šchi jaunākā
wahju keisara rezidenze redšama. — Nomiris 71 gadu
wezumā eewehrojamaš italeešchu fisiologs un antropologs
Pauls Mantegazza, kurešch plaschakai publikai pašhstams
it ihpašchi zaur ta „Seeweetes fisiologiju“. „Wihlestibas
higienu“ un „Wihlestibas fisiologiju“. — Koreja, kà jau
šnots, pahrwehrteta par Japanas prowinci. Terautschis,
bijušchais japanu kara ministrs, eezelts par pirmo Korejas
generalgubernatoru. Terautschis pašhstams no kreewu-
japanu kara, kà reti isweizigs organizators. Redšams, ka
japani uš Koreju suhta teescham sawus eewehrojamaš
walstiwihrus. — Tahlak muhsu šchis burtnizas šhmejums
redšam „jaunā“ Melnkalnes karala Nikolaja I. abus dehlus
— Danilu un Mirtu. Pirmais ir Melnkalnes trona
manteneeks.

Grahmatu galds.

Redakzijai peesuhstibas schahdas jaunās grahmatas:

Нѣмецкая книга для чтенія. Э. Юлий. **Fröhliche Stunden.** Ein
deutsches Lesebuch von Eduard Julius. Складъ изданія въ книжномъ
магазинѣ Ф. И. Трескиной, Бульваръ павлоградскій 25. Рига, 1910.
Цѣна въ перенл. 60 коп.

Marā Jettina. **Seeweete un winas ekonomistais stahwolks.**
Tulkojums. Dohs isdewums. Rīgā, 1910. „Kulturās“ apgahdibā.

Prof. Dr. M. W. Meyers un Bālsche. **Debesis spihdeklu pa-
fautē.** I. Saule un šwaigšnes. II. Putnu zehla no-
šlehpums. Ar 22 šhmejumeem. Rīgā, 1910. g. D. Seltina ap-
gahdibā. Makšā 50 kap.

Profesora J. Metšnitowa **Apzerejumi par zilweta dabu.**
Divās daļās. Ar autora gihmetni. I. data Tulkojis P. Bernards.
1910. g. Apgahdajis D. Zehpe, Zehšis.

S. G. Petrowa **Karsch un meers.** Tulkojis J. P. Leepa.
Walmerā, 1910. g.

Walejas wehstules.

W. — L. Sanehmām.

P—nam — N. Iščahjām. Newaram leetot.

Redaktors: Dr. philos. P. Šalits.

Išpawšneeks un isdewejs: Dr. phil. Arnolds Plates.

Ch. Jürgensohn,

wihnu leeltirgotawa,

peebahwā

eekšchsemes un ahrseemes wihnus,

kā ari konjaku „Royal“,

štipru wihnogu wihnu 50 k.

sekoschās filialēs:

Suworowa u. Dširnawu eelu stuhri,

Ielgawas šchofejā Nr. 12,

Ahgenskalnā, Wlescha eelā Nr. 4a,

Petšchal tunga namā,

Wehweru eelā Nr. 7, Wež-Rigas stuhri.